

C-1070

1869. II. 67. 68.

Sup. namian, of Tgle w 10 ft wt.

3052 *Prout.*

Ukaz Pruskiego Senatu od dnia 7° Lutego
1799. roku na mocy Najwyższych Uchwał
z dnia 12. Grudnia 1796° r. i 17. Wierśnia 1798. r.
wyprawy poleca aby w Guberniach na Osob-
nych prawach szlacheckich nie tylko Statutu
Litewskiego i Konstytucji Sejmowych, ale w ośm
by te prawa były niedostateczne, wyzwać i
Skazować aż do Korespondencji Pruskiej jako wspólnie
wymagane, zwłaszcza w Sprawach o Subieksjach,

lego
on
8. v.
nob
la
nem
i
solue
h'at,

2 Directum Samueli Nawosycki. -

Ta korektura jako prawe wstawione swoim prawem do
Krony Polskiej nalezyt zastrzeżone za bygonimta
3° na Sejmie 1598. roku Pały wol. legum 2° na
Strossy 1466. w i. z przywileju tegoż króla ku naprawie
tu nadrukowanego widzieli - Jaki ta ciekawość umiarkowa
w Vol. leg. 6° od Strossy 349. -

Exemplary ten korektury pruskiej dosta-
tem z biblioteki z Jaka Matachawskiego
Kancelarza Wielkiego Koronnego, którego cowa
ka była z Generalem Karwiczem attor-
nem po łonie dostata i biblioteka Kancela-
rza i wicekróla do Miraeza. Syn Genera-
ta Kazimierz Karwicz ożenił się z Genera-
tową Przemyską która pierwszy król, że za
Urbanem Probian - Ta to Pan wiek wari-
myś polski i Tawicki Dawnyś dzieł, ad-
data Antykwarjuszom dydem Wzrostem
koin z romane francuzskie, i b. bryś
ten Exemplary dostatem, mairy na obla-
guiny z cyfry Kancelarza Jaka Matachaw-
skiego. - Oprócz korektury, tu razem oprowa-
re i przywileje swoim pruskiej. - Ze to wydanie Pat-
terona jest najlepšie piżne Tatunki w Bibliotece
Swięty nachw. 113. -

JURA
MUNICIPALIA
TERRARUM PRUSSIAE,
ET LEGES AD EAS TER-
RAS PRIVATIM PER-
TINENTES

Cum Gratia & Privilegio S.R.M.

GEDANI
Sumptibus ANDREÆ HÜNEFELDII,
Anno Domini
M. DC. LVII.

7698 II

pro
bis
Th
dar
cto
Te
Civ
aca
fili
dic
dur

ron
eju
mu
Qu

Privilegium Culmense.

RATER EBERHARDUS

dictus de SEYNE, Præceptor Domus Sanctæ Mariæ Theutonicorum per Alemanniam, & vices gerens Magistri Generalis per Livoniam & Prussiam, Universis Christi fidelibus præsentem paginam inspecturis, orationes in Domino Jesu Christo.

Noverit Universitas vestra, quòd Nos, cum ad partes Prussię pro negociis plurimis venissemus promovendis, inter alia, quæ nobis diffinienda occurrerunt ibidem negocia, Cives Culmenses ac Thorunenses turbatos invenimus pro eorum Privilegio, quondam eis à Magistro nostro bonæ memoriæ Fratre HERMANNO dicto de SALCZA, & Fratre HERMANNO BALKONE, primo ejusdem Terræ Commendatore, donato, & postmodum per incendium Civitatis Culmensis amisso, Cujus rei veritatem à Fratribus nostris ac aliis viris honestis Nos plenius cognoscentes, de communi consilio Fratrum nostrorum ibidem existentium, pariter & consensu, dictos Cives lætificantes, Privilegium prædictum ipsis restaurandum duximus, in hunc modum.

FRATER HERMANNUS Domus Hospitalis Sanctæ Mariæ Theutonicorum Jherosol. Magister, & FRATER HERMANNUS BALKO, ejusdem Ordinis in Prussia Provisor, necnon totius ejusdem Domus Conventus, universis Christi fidelibus, hanc paginam inspecturis, Salutem in vero Salutari.

QUAN-

Quanto plura quantoq; maiora Culmenſis Terræ, ac præcipuè Civitatum noſtrarum incolæ, Culmenſis ſcilicet & Thorunenſis, tum pro Chriſtianitatis deſenſione, tum pro Domus noſtræ promotione, diſcrimina ſuſtinebant, tantò ardentius atq; efficacius in omnibus, quibus cum Juſticia poſſumus, eis adeſſe volumus & debemus. Hinc eſt, quòd eiſdem Civitatibus hanc indulſimus perpetualiter libertatem, ut earum Cives eligant ſibi in iſdem Civitatibus ſingulos Judices annuatim, qui Domui noſtræ & Communitati Civitatum competant earundem: Eiſdemq; Judicibus ceſſimus perpetualiter de parte tertia mulctuarum Judicialium, pro culpis majoribus penſatarum, pœnam minorum exceſſuum, quæ Quotidiana dicitur, videlicet XII. nummos, & infrà eiſ totaliter concedendo. Ita ut quicquid de talibus Juxta tribunal indulſerit, de quatuor ſolidis videlicet & infrà, id etiam ex parte Domus noſtræ ſit indulſum. Veruntamen de majoribus culpis, ut ſint homicidia, ſanguinis effuſio & hiſ ſimilia, Juxta abſq; Fratrum noſtrorum aſſenſu nihil remittat. Nos etiam partes illas, quæ Nos contigerint, in eiſdem Judiciis vendere vel infeodare cuiquam non debemus.

Igitur Civitati Culmen, dedimus ad prata, paſcua, & alios uſus communes, à terminis cujuſdam Villæ, quæ Uſt appellatur, per deſcenſum Wiſſæ, uſq; ad terminos cujuſdam Lacus, qui dicitur Renſehe, & de ipſo Lacu aſcendendo uſq; ad Villam, quæ Rude vocatur, & juxta terminos ejusdem Villæ uſq; ad aliam Villam Lunawe dictam, & ſic directè ad viam, quæ ducit ad inſulam S. Mariæ, per viam verò directè uſque ad terminos cujuſdam Villæ, quæ Grobene dicitur, & ſic ulterius ad Vallem, quæ Browina nuncupatur. Ne hoc tacendum eſt, quòd liberum erit piſcari ſæpè actis Civibus in prædicto Lacu, qui dicitur Renſe-

3

Rensche, sicut & nobis. Præterea supradicta Bona tam in sylvis, quam in pratis & agris, cum omni utilitate, quam Domus nostra percipere posset exinde, dicti Cives in perpetuum liberè possidebunt. Flumen verò Wissam à Villa quadam, quæ dicitur Topulna, per descensum, usq; ad Lacum, qui Rensche vocatur, cum omni utilitate, exceptis Insulis & Castoribus, ad communes usus piscandi, prædictis Civibus & peregrinis duximus assignandum. Civitati verò Thorun. idem Flumen in longitudine ac terminis Domini Cujaviensis Episcopi ad unum milliare descendendo, & in terra in latitudine circa Wissam circumquaq; per dimidium milliare, cum omni utilitate, exceptis Insulis & Castoribus ad communes usus Civium & peregrinorum duximus assignandum.

Statuimus autem, in eisdem Civitatibus Jura Megdeburgensia in omnibus sententiis in perpetuum observari, hoc indulto, ut cum Reus aliquis Megdeburgh in sexaginta solidis puniri debeat, hic in triginta solidis Culmen monetæ mulctetur, Eodem modo in culpis aliis proportionaliter observando. Si verò aliquis dubietatis scrupulus de Jure judiciario, vel de Juris judiciarii sententiis Civitatibus emerferit, in eisdem idem Articulus à Culmensis Civitatis Consulibus requiratur, Quia eandem Civitatem Capitalementem esse volumus, ac digniorem inter alias jam constructas, & si quæ adhuc infra Wissam, Ozzam & Driwanzam construentur. Dicti verò Cives ac feudales earundem Civitatum de communi consensu cesserunt, de iure, quod in Wissa super Navigio hætenus habuerunt, Ipsum cum omni utilitate Domui nostræ liberè resignando, Hac tamen conditione præmissa, quòd Nos dictum Navigium pro Summa, quanta volumus & possumus, locare seu vendere debeamus hominibus,

quibus voluerimus, qui in Civitatibus, Culmensi videlicet & Thorunensi, residentes Justitiam exhibeant uni cuique & accipiant coram Civitatum Iudicibus earundem, & naulum usque ad præsens consuetum debeamus absque augmento aliquo deinceps observare. Hyemali verò tempore, cum fuerit glacies, Fratres de consilio Iudicum & Consulum earundem Civitatum naulum statuunt, ut eorum discretioni videbitur expedire. Statuimus etiam, ut omnes Clerici & viri religiosi, de quacunq; religione extiterint, absque omni naulo perpetualiter cum rebus eorum, quas secum habuerint, traducantur. Quod si quis ex ductoribus navium ex prædictis aliquem traducere ausu temerario contradixerit, leviori culpæ subjaceat, quali scilicet quatuor solidorum poena consuevit ascribi.

Promisimus etiam, ut in eisdem Civitatibus nullas domos emere debeamus; Si verò aliquis domum aut aream suam Domui nostræ contulerit in tui pietatis, eam ad alios usus construere non debeamus, nisi ad quos aliquis ex civibus construet domum suam, & eadem exinde jura & consuetudines observare, quæ & quas alii de suis domibus observabunt. In his tamen Conditionibus Munitiones nostras, quas in eisdem Civitatibus jam habemus, volumus non includi.

Parochiam in Culmine dotavimus quatuor mansis juxta Civitatem, & aliis quadraginta, ubi eisdem fuerint demonstrati. Parochiam verò Thorunensem dotavimus quatuor mansis juxta Civitatem, & aliis quadraginta, ubi ei fuerint assignati. Et in eisdem Ecclesiis Jus Patronatus nostræ Domui retinemus, eis in Plebanis idoneis provisorum. Cæterum si aliquæ Parochiæ in Villis supra dictorum Civium fabricatæ fuerint, si tum Villarum singulæ earundem octuaginta mansos vel amplius

56
plius habuerint, promissimus Parochiarum quamlibet prædictarum quatuor mansis de nostra speciali parti dotare, Et Jus Patronatus habebimus perpetuò indotatis, eis etiam in idoneis Sacerdotibus provifuri.

Adhæc statuimus, ut si qua fortè quæstio contra aliquem de Bonis suis orta fuerit, si possessor vicinos ac alios conterraneos suos, quibus notum fuerit, rem taliter se habere, & testimonium justæ possessionis habuerit, potius debeat obtinere Bona illa, quàm is, qui eum impetit, ab ipso eadem Bona alienet. Absolvimus autem prædictos Cives ab omnibus Collectis injustis & hospitalitationibus coactivis aliisque exactionibus indebitis, ad omnia Bona eis attinentia hanc gratiam extendentes. Porro eisdem Civibus nostris vendidimus Bona sua, quæ à Domo nostra habere noscuntur ad hæreditatem flammingicalem, ipsis & eorum hæredibus utriusque sexus, ea cum omnibus proventibus in perpetuum liberè possidenda, salvis tamen his, quæ Domui nostræ per totam Terram duximus retinenda. Retinemus enim Domui nostræ in Bonis eorum omnes lacus, castores, venas salis, auri argentique fodinas, & omne genus metalli præter ferrum, Ita ut tamen inventor auri, sive is, in cuius Bonis inventum fuerit, idem Jus habeat, quod in Terra Ducis Slesię, in huiusmodi, talibus est concessum. Inventor autem argenti, sive is, in cuius agris inventum fuerit, Ius Fribergense in huiusmodi inventione perpetualiter obtinebit. Quòd si Lacus aliquis ad tres tractus sufficiens agris alicujus prædictorum Civium adjunctus fuerit, si is, cuius agri sunt, eundem lacum loco agrorum acceptare voluerit, in sua ponimus optione. Si verò major fuerit, quocunque instrumento in eo piscari voluerit, ad commodum duntaxat mensæ suæ præter rete, quod Newod dicitur,

6
citur, habeat liberam facultatem. Item si rivus aliquis agros
alicujus Civis attigerit, ei, cujus agri fuerint, solummodò mo-
lendinum ædificare liceat in eodem: Si verò idem fluvius aptus
fuerit pluribus molendinis, Domus nostra in construendis eis-
dem aliis tertiam partem priorem sumptuum faciat, & perci-
piat perpetualiter tertiam partem usuum de constructis. Vo-
lumus etiam, ut de qualibet fera, quam ipsi vel eorum homi-
nes ceperint, exceptis ursis, porcis, & capreolis, armum dex-
trum Domui nostræ reddere teneatur. Sanè quod de La-
cubus, molendinis seu feris posuimus, ad illos duntaxat Cives
extendimus, qui à Domo nostra, sicut supradictum est, hæredi-
tati esse noscuntur. Iphis etiam hanc contulimus libertatem, ut
Bona sua, quæ à Domo nostra possident, vendendi talibus sanè,
qui Terræ ac Domui nostræ benè competant, habeant faculta-
tem, ita ut hi, qui ea emerint, de manu Fratrum suscipiant, &
Domui nostræ ad idem jus idemque servitium teneantur, quod il-
li nobis exinde facere debuerunt, & nos ea ipsis porrigere sine
ulla difficultate debemus. Licentiamus etiam, si fortè aliquis
antedictorum Civium necessitatis causâ allodium suum, vel X.
mansos ad majus, ab aliis Bonis suis separare voluerit & vendere
separatim, is idem jus idemque servitium Domui nostræ debe-
bit facere de reliquo, quod prius de toto noscitur debuisse. Is
verò, qui idem allodium vel X. mansos emerit, debet ratio-
ne ejusdem alodii, cum armatura, quæ Plata vulgariter dici-
tur, & aliis levibus armis & uno equo, ad arma talia compe-
tente, Domui nostræ ad tale obsequium esse asstrictus, quale in-
ferius plenius describetur. Addentes, ut nullus eorum,
qui nunc à Domo nostra hæreditati esse noscuntur, hæreditatem
aliquam possit emere præter unam. Statuimus siquidem,
ut, qui

ut, quicumque XL. mansos vel amplius à Domo nostra emerit, is cum plenis armis & dextrario operto, & armis talibus competente, & aliis duabus ad minus equitet.

Qui verò pauciores mansos habuerit, cum Plata & aliis levioribus armis, & uno equo, ad arma talia competente, debet cum Fratribus nostris in expeditionem, quoties ab eis requisitus fuerit, pergere contra Pruthenos, qui Pomezani largo vocabulo nuncupantur, & contra omnes Terræ Culmensis turbatores.

Cum verò præfati Pomezani in Terra Culmensi, præstante Domino, fuerint ulterius meritò non timendi, omnes Cives prædicti ab omnibus expeditionibus sunt exempti; ad defensionem tamen Terræ, videlicet usque ad Wissam, Ozzam & Driwanzam cum Fratribus procedere tenebuntur, ut prædictum est, contra Terræ quoslibet invasores.

Item statuimus, ut quilibet homo, hæreditatem à Domo nostra habens, Fratribus nostris solvat exinde unum nummum Coloniensem, vel pro eo quinque Culmenses & pondus duarum marcarum ceræ, in recognitionem domini, & in signum, quod eadem Bona sua habet à Domo nostra, & nostræ debeat jurisdictioni subesse, & Nos eum favorabiliter, confovendo contra eos, qui sibi injuriam intulerint, debemus, in quantum possumus, nostrum præsidium impartiri.

Prædictum autem censum singulis annis in die Beati Martini, vel ab ipso ad XV. dies dare debent.

Quicumque autem in prædicto termino non dederit censum suum, taliter puniatur: Post primos XV. dies in X. solidis; Elapsis verò aliis XV. nisi persolverit, X. solidorum debito sit astrictus; Item evolutis aliis XV. diebus tertio in aliis X. solidis, si non solverit censum suum, puniatur, Et nunc pro his XXX. solidis, & pro censu suo tempore non soluto, ejus pignora, sine omni contradictione,

accipi faciet, & habebit accepta, donec ei satis faciat, Domus nostra. Item si fortè aliquis debitum obsequium suum, quod Domui nostræ debere dignoscitur, in expeditionibus peragendis, non impenderit, & absens fuerit, Provisor Terræ de Bonis absentis alium statuatur loco sui, sic ut Domus nostra sui juris in hac parte sentiat nullatenus detrimentum. Item statuimus, ut si fortè aliquis ex supradictis Civibus recedens à Terra pactiones suas Domui nostræ non fuerit prosecutus, eidem infra XVIII. septimanas tres termini cum sententia præfigantur; Quod si infra easdem XVIII. septimanas non satis fecerit, pœnæ XXX. solidorum nostræ Domui reddendorum subjacebit; Et si nec tunc emendaverit, singulis sex septimanis ad satisfactionem in totidem Culmensis monetæ solidis compellatur; Si verò infra annum neglexerit emendaverit, Domus nostra se de omnibus Bonis suis, donec satisfaciat ei de omnibus, intromittat. Volumus autem, ut de Bonis prædictorum Civium, de quolibet aratro Theutonicali unus modius tritici, & unus siliginis in mensura Wladislaviens. quæ vulgari nomine *Scheffel* dicitur, cui mensura, Culmensis est adæquata, Et de Polonicali aratro, quod *Hafe* dicitur, unus modius tritici, in eadem mensura annuatim Diocesis Episcopo pro Decimis persolvatur. Si verò idem Episcopus prædictos homines pro aliis Decimis angariaverit, pro his Domus nostra tenebitur respondere. Item statuimus, ut una moneta, Culmensis videlicet, si per totam Terram, & ut de puro & mundo argento denarii fabricentur, Ipsi quoque denarii in tanto valore perpetualiter perseverent, ut eorum LX. solidi ponderent unam Marcam, Et dicta moneta non nisi semel in singulis decenniis renovetur, & quoties renovata fuerit, XII. novi nummi pro XIII. veteribus cambiantur,

ut u-

ut un
ro po
rem
total

ab al
præse
rum
stri.
Mar
Prov
gens
de K
res.
cæ M
Janu
trem
nost
mut
inte
auto
nec
sup
stine
mus
viso
ricu
mur
Joan

ut unusquisque liberè emat quàm cūque rem, quæ venalis in foro portari consuevit. Item quantitatem manſorum juxta morem flammīngicalem ſtatuiſmus obſervari. Abſolvimus etiam totam Terram prædictam ab omni penitus tenolei exactiōe.

Et nā præmiſſæ Conſtitutiones, promiſſiones ac pactiones ab aliquo Succeſſorum noſtrorum infringi valeant aut mutari, præſentem paginam conſcribi fecimus, eam bullarum noſtrarum appenſionibus roborando. Hujus rei teſtes ſunt Fratres noſtri, Poppode Oſterna, Albertus de Langenberch, Theodoricus Maſchalculus, Berlewinus in Culmine, Ludowicus in Quidzin Proviſores; Seculares verò Burchardus Burggravius Megdebergensis, Joannes de Pach, Fridericus de Scherweſt, Bernhardus de Kamentz, & alii quam plures, tam religioſi, quàm ſeculares.

Acta ſunt hæc in Thorun Anno incarnationis Domini cæ Milleſimo Ducentefimo trigefimo tertio, Quinto Calendas Januarii.

Quoniam igitur hoc Privilegium per Nos Fratrem Eberhardum de Seyne eſt renovatum, de conſilio Fratrum noſtrorum Civiumq; ſæpèdictorum conſenſu, prædam in eo ſunt mutata, articulis ſcilicet quibusdam exceptis, & quibusdam interpoſitis, qui in Privilegio non continebantur antiquo. Ut autem hæc noſtra felix donatio firma & inconcuſſa permaneat, nec in poſterum ab aliquo poſſit infringi; Cives quoque dicti ſuper hac ſui mutatione Privilegii nullum penitus gravamen ſuſtineant, præſentem paginam Sigilli noſtri munimine roboramus.

Hujus rei teſtes ſunt Fratres noſtri, Luwicus Proviſor Prusiæ, Henricus Commendator Terræ Culmenſis, Henricus Maſchalculus, Henricus Stango in Chriſteburch, Harthmundus in Elbingo, Mengotus in Balga, Quhalo in Zantir, Joannes in Culmine, Ravino in Thorun, Hertwicus in Redino

Commendatores, Fratresque Domus Seniores, Theodoricus de Sulinge, Conradus de Norenberch, Volpertus de Marpurg, Henricus de Moguntia: Seculares verò Ioannes Scultetus, Reinico, Razo, Radolphus, Ludeko, Eckehardus, Wasmundus, Cives Culmenfes: Feodales verò Hildebrandus senior, Gotfridus, Fridericus de Neu, Wilhelmus, Hermannus Schultetus in Thorun, Dithardus, Conradus, Lampertus, Lutdehus, & alii quamplures, tam Religiosi quàm Seculares. Datum in Culmine Anno incarnationis Dominicæ Millesimo, Ducentesimo, Quinquagesimo Primo, Calendis Octobris, &c.

Privilegium Terrarum Prusfiæ,

D. CASIMIRO POLONIAE REGE,
earum Incolis, cum excusso Cruciferorum iugo
in sua essent, potestate & spontaneam
deditionem fecissent, con-
cessum.

IN Nomine DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memoriam.
Nos CASIMIRUS DEI gratia Rex Poloniae, nec non Cracovia, Sandomiria, Siradia, Lancicia, Cuiavia, Magnus Dux Lithvania, Russiae, Prusfiæque Culmensis, Kynsbergensis, Elbingensis, & Pomeraniae Terrarum Dominus & Heres: Benignitas Regalis excellentiae nostrae, quam illi propicia inspirat divinitas, & naturalis originalisque praestat instinctus, Etst universos, justum praesidium nostrum, & tutelam expetentes in finem miserationis & protectionis suscipit; ad illorum tamen profectus, defensionem & commoda inclinatur uberius qui erga Nos & Regnum nostrum tam fervido cordis feruntur affectu,
ut cala-

ut calamitates oppresionesq^{ue} suas hactenus illis regentium tyrannide
 multifarie illatas, Non per alterius nisi per nostram dextram credant
 facilius rescindi, nec cuiuspiam throno, quam nostro, à quo priscis tem-
 poribus illicita alienatione exciderant, iustius posse & regi & contineri,
 non tam superbo & avaro, quam injusto renunciando imperio; Talium
 siquidem firma constantia fidesq^{ue} sincere non solum dignis laudum præ-
 conis attolli, verum etiam regalium meretur & debet beneficiis com-
 pensari. Significamus itaque universis tam præsentibus quam futuris,
 qualiter Etsi Prælatorum Spiritualium & Secularium, Magnificorum,
 Strenuorum, Nobilium, Militarium, & prudentium, videlicet Terrige-
 narum, Civium & universæ Communitatis Terrarum Prusie Culmen-
 sis, Kynsbergensis, Elbingensis, & Pomeranie, crebris precibus & lega-
 tionibus superioribus temporibus fuisset rogati, quatenus ipsos in-
 eorum Juribus, libertatibus, immunitatibus & Privilegiis; & signan-
 ter in Unione & Liga, per ipsos ritè & sincerè inita & condita, per
 Magistrumque & Ordinem Prusie admissa, ad cujus enervationem
 & violationem Magister & Ordo variis viis, coloribus & violentiis
 hactenus usus est, In quorum firmitate vel collapsu fœdus pacis perpe-
 tue, cum Magistro & Ordine Cruciferorum Sanctæ Mariæ de Prus-
 sia, per Germanum nostrum Divæ memoriæ Serenissimum Principem
 Dominum WLADISLAVUM Polonie & Hungariæ Regem firma-
 tum, subsistentia dependet vel ruina, & quod præfatus Magister &
 Ordo, Liga & Unione eorum demolita, dirumpere, novaque bella no-
 bis & Regno nostro inferre destinabant, Ipsosque militares & Cives in-
 iusta secum gerere bella impellebant, manutenere & defensare dignare-
 mur: Asserentes, se jugum oppressionum, calamitatum & gravaminū,
 hactenus à Magistro & Ordine cervicibus eorum violenta tyrannide
 innexum, & præfate Unionis & Ligæ rupturam nullatenus, nisi pro-
 visio nostra, qui Ordinis illius fundator, dotator & Patronus sumus,

celeriter intervenerit, tolleratu-
ros: Nos tamen nullum eorum
calamitati præstandum censuimus suffragium, Sed parti utriq[ue] reconci-
liationi persuasimus esse insistendum, ne alere oriens incendium vide-
remur.

Verum cum temporis processu differentia partium adeò crescendo
invalesceret, ut Prælati Spirituales & Seculares, Militares, Terrigenæ
& Civēs Terrarum prædictarum, spe extrema destituti, & inju-
riarum magnitudine pressi, violentis Dominis, Jura & Privilegia atq[ue]
immunitates eorum pro libitu frangentibus, nullatenus sibi de cætero
parendum duxerunt, sed Legibus divinis & humanis innixi, quæ inju-
stis Dominis, scelus & nephas agentibus, nullatenus parendum decer-
nunt: Obedientia & subjectione Magistro & Ordini subtracta, Nos
per Magnificos & Spectabiles milites, Prudentesque viros Joannem
de Baysen, Augustinum de Schewe, Gabrielem de Baysen, Nicolaum
de Wilkowo Judicem Dirschoviens. Laurentium Czeitz Culmen. Ru-
thigerum de Birken Thorunen. Laurentium Pilgrim Elbingen. Præ-
consules, Joannem Call Brunsparien. Gregorium Schwach Crolowgro-
den. Nicolaum Rodeman de Knypow, Wilhelmum Jordan militem,
& Joannem Meidburg Gedanenses Consules, ambasiatores & nuncios
suos cum pleno mandato & legatione ad nos transmissos novis precibus
& legationibus sollicitarent, Quatenus non jam tantum eorum defensio-
ni, quantum gubernationi & regimini insistere, deditionemque eorum,
subjectionem, fidelitatem & perpetuam obedientiam, quam Nobis suo
& omnium Prælatorum Spiritualium & Secularium, Militarium,
Terrigenarum, Civium & Incolarum Universitatis totius Terrarum
prædictarum nominibus obtulerunt suscipere velut legitimus justus, &
verus Dominus & hæres Terrarum prædictarum, ac Terras præ-
fatas ad naturam & sortem suam redeuntēs, Regno Poloniæ, à cujus
corpore, nova & recenti memoria, contra jus phasq[ue] sequestratæ fue-
rant

rant Incorporare, inuiscerare, reunire, appropriare atq̃ consociare & consolidare dignaremur; Alterius principatum & deditiōem si regimen, si imperium, non tam per eos Nobis delatum quàm redditum, abjici contingeret, quasituri.

Nos superiora cogitatione & animo revolventes tempora, quibus nonnulla ex Terris prædictis per Reges & Principes Poloniae jure legitimo & hereditario possessæ, tandem prædecessori nostro WLADISL AO Regi Poloniae, bello cum finitimis & infidelibus occupato, vi & armis per Magistrum & Ordinem Prusiae abstractæ, nunquam juris & proprietatis Regni nostri Poloniae esse desiderant; Quemadmodum aliquot Sedis Apostolica Delegatorum, Terras ipsas Regno Poloniae adjudicantium, diffinitivæ Sententiæ infallibili concludunt argumento: Revolventes insuper, Magistrum & Ordinem Prusiae à prædecessoribus quondam nostris Poloniae Principibus & Dominis ad impugnationem infidelium accersuum, institutum & dotatum, magis fidelium & præsertim eorum Principum, quorum beneficio instituti dotatiq̃ erant, quàm barbarorum & infidelium impugnationi, contra quos se indefessè, militaturos patentibus literis asstrinxerant, vacavisse, Terrasque eorum usurpassè, Nec juxta professionem religionis suæ contra infideles Tartaros aut Turcos, Catholica Regna & Dominia infestantes, quamvis eorum crebrò expeditum fuisset auxilium, militasse: Sed & insuper Poloniae cum Tartaris aliisque infidelibus bella gerentes à tergo invasos à gerendo bello in præsens & posterum cum infidelibus avertisse, & suspicionem belli ab illis imminentis veritos, potentiis distractis & contra illorum insidias relictis, vocare infidelium impugnationi nullatenus, sicut expediebat Christianæ fidei, potuisse: Quàm insuper fragili & fluxa fide erga clarissimum genitorem nostrum Dominum WLADISLAUM Poloniae Regem fuerint, quater per ipsos rupta violataq̃ fœdera, totiesq̃ Regno Poloniae per eos illata arma, quibus
Re.

Regnum Polonia in suam redigere ditionem destinauerant, nisi cladibus multiplicibus obruti domitiq̃ fuissent: Nec unquam illis voluntatem. Nos & Regnum Polonia lacessendi, sed facultatem defuisse, petita per illos à Concilio Basilien. & Sede Apostolica, de rumpendo fœdere ultimò cum Regno nostro sancito, licentia demonstrant. Silentio tegere non possumus injuriam Magistri & Ordinis Prusie in exigenda à Mercatoribus subditisq̃ nostris Dacia *Sunthezol*/quæ licet ex fœdere exigi à nostris transmarinisq̃ mercatoribus non debebat, si Prusie mercatores ab illa solvi quoquo modo contigisset: Continuat atamen fuit pluribus annis hujusmodi in nostris transmarinisq̃ mercatoribus exactio Prusie mercatoribus illius obtinentibus in notabili parte relaxationem.

Portiones & sortes Terrarum Regni nostri Polonia & Ducatus Magni Lithuania, priscis temporibus per Magistrum & Ordinem occupatas non solum Nobis, Regno Polonia, & Ducatui Magno Lithuania juxta fœderis ordinationem Magister & Ordo Prusie non restituit, sed insuper plura & ampliora occupavit.

Accedit tristis horrendaq̃ Tyrannidis memoria, Civium de Chosceno, qui in præterito bello in fidem Patris nostri concesserant, sæva cædes & trucidatio, quorum à se defectionem nedum ferro aut mucrone, sed nec aliquo levi verbo aut memoria ullo unquam tempore se juramento corporali & literis repromiserunt, per fœdus ultimò cum illis ictum, & quod solo hujusmodi execrando scelere publice violarunt mulctaturos.

Quo non contenti, Mercatorem Virum *Moszier* ex eo, quod navigiis per fluviū *Wisla* in Cracoviam merces devexerat, capitali damnaverunt sententia, ne memorabilis sui facti exemplum ceteros in sequelam similem traheret, sed potius sæva mulctatio quoslibet deterrendo profectum Regni nostri aboleret.

His itaque & pluribus aliis evidentibus legitimisq̃ respectibus persuasit, admoniti & inducti, communicato cum Prelatis, Principibus, Ba-

roni

15
romibus, cæterisq; Regnorum, Ducatum & Dominorum nostrorum cõ-
silio, ac de eorum expressa voluntate, approbatione, gratificatione &
consensu, ne divina voluntati, quæ hereditatem nostram occupatione
illicita solvendam nobisq; reddendam pia miseratione censuit, videamur
resistere, & calamitosi afflictisq; subditis nostris opem nostram implo-
rantibus deesse: Veritiq; ne Dominia, sortes & Terras & hereditates
nostras alius illicitus occupator Tyrannusq; ex quo nobis hostilitas major
consurgeret, invadat: Ad honorem omnipotentis Dei, ejusque genitri-
cis Virginis Mariæ, S. Adalberti Martyris, Sancti Stanislai Prothoma-
tyris Poloniæ ac totius Ierarchiæ cœlestis, præfatorum Prælatorum
Spiritualium, & secularium, Militarium, Civium, Terrigenarum &
omnium Incolarum Terrarum Prusiæ, Culmensis, Kynsbergen. Elbin-
gen. & Pomeraniæ, in terra marique sitarum, benevolam & spontane-
am deditionem, regimen, tutelam, gubernationem, subjectionem, obedi-
entiam, accepimus, assumpsimus, tenoreque præsentium, non per erro-
rem aut improvidè, sed de certa nostra scientia & voluntate, in DEI
nomine assumimus & acceptamus, Terrasq; & Dominia prædicta Re-
gno Poloniæ reintegramus, reunimus, in visceraimus & incorporamus,
& ad usum, participationem omnium honorum, jurium & libertatum,
& Frærogativarum, quibus Prælati, Barones & Nobiles Regni Polo-
niæ, hætenus potiti sunt; Et signanter ad futurorum Regum Poloniæ,
quotiescunque super Electione & Coronatione illorum fieri deliberatione
contingat, Electionem & Coronationem admittimus, annectimus & in-
cludimus: Promittentes pro Nobis, Heredibus & Successoribus nostris,
ac universo Regno Poloniæ, quod prædictas Terras & Dominia, atque
Prælatos Spirituales & Seculares, Barones, Militares, Nobiles, Ci-
ves, Oppidanos & cujuscunque conditionis, status vel præminentie ho-
mines existant, hætenus in illis commorantes & in posterum commoratu-
ros, favore, gratia, benevolentia & affectione Regali prosequemur,

Contra quasunque adversitates, impugnationes quorumcunque homi-
 num illis prestabimus, veluti fidelibus & subditis nostris, Regalem as-
 sistentiam & defensam: Nec illos aut Terras predictas à corpore & in-
 tegritate Regni nostri Polonia alienari, sequestrari, scindi patiemur.
 Promittentes insuper pro Nobis, Heredibus & Successoribus nostris,
 quòd prefatos Pralatos Spirituales & Seculares, ac Sacras aedes & Ec-
 clesias, Barones, Nobiles & Cives atque singulos Incolas Terrarum no-
 strarum predictarum Prussiae, in iuribus, libertatibus, literis, Privi-
 legiis, immunitatibus eorum, quae à Principibus Spiritualibus & Secu-
 laribus, Regibus & Dominis Terrarum predictarum obtinent, conser-
 vabimus, fovebimus, defendemus, Nec unquam ea violabimus aut
 praevaricabimur, aut violari vel praevaricari quomodolibet permit-
 temus. Si autem alicui Civitati vel privatae personae Privilegium
 amissum fuerit, aliud de consilio Consiliariorum Terrarum illarum gra-
 tiosè dabimus & largiemur, dummodò in hereditatis & Bonarum,
 quorum à Nobis petetur literalis innovatio, petens fuerit in pacifica,
 continua, & praescriptionem habente possessione. Ut autem nostra libe-
 ralitatis, aequitatis & iusticiae dextram, his subjectionis eorum & no-
 stra acceptionis felicibus, dante DOMINO, primitiis, sentiant in
 universos & quemlibet eorum effusam, & in mutatione Principem
 commutatam etiam & sublatam deprehendant oppressionem, Daciam,
 quae in vulgari Suntezohl dicitur; Item alia omnia telonea in aquis
 & terra, nova aut antiqua observantia, in Terris duntaxat predictis
 Prussiae quomodolibet constituta: Item in Terra Pomerania exactio-
 nem sive Daciam, quae Porcus, alias Narzasz, veteri institutione
 Ducum Poloniae vocabatur, Regia munificentia tollimus, abrogamus,
 deponimus, ac solutionem illarum perpetuis temporibus resolvimus, di-
 mittimus & relaxamus, Nullo unquam tempore per Nos aut Successo-
 res nostros Poloniae Reges, ex quacunque causa aut occasione instituendam
 aut

aut imponendam. Item licet Magister & ordo tempore occupationis
 Terrarum prædictarum omnia bona & merces quarumcunq; manerie-
 rum, divina permissione naufragium in mari passorum, velut propria
 ex naufragio quasi juris sui facta occupabant, Nos tamen, qui Rex
 Catholicus sumus, sortem hujusmodi naturali & divino jure sedisque
 Apostolicæ decreto damnatam, velut crudelem & injustam execramur,
 pollicemurq; quod res & bona, cujuscunq; ponderis & valoris existant,
 earum personarum, quæ maris naufragio periclitabuntur, nunquam per
 Nos aut officiales nostros, velut nostras aut juris nostri petemus aut re-
 quiremus, Sed illas absque diminutione per eos, quorum ante naufragi-
 um fuerunt, aut eorum propinquiore, demonstratione evidenti propin-
 quitatem probantes, colligendas & in usus beneplacitos decernimus con-
 vertendas: Contrariæ consuetudini aut juri, vel potius corruptelæ,
 pro Nobis & Successoribus nostris renunciando, Nisi fortè nullus bono-
 rum hujusmodi extaret justus hæres & successor; Quoniam in casu illo
 bona, ex naufragio habita, nostræ volumus potestati subjacere. Item
 omnes Prælatos, Militares, Nobiles, Cives & Incolas Terrarum præ-
 dictarum in jus, conditionem & proprietatem Regni Poloniae transla-
 tos & in visceros, hac etiam prosequemur Prærogativa, Quod Digni-
 tates & Officia hætenus illic consistentia & in posterum constituen-
 da: Item castra & Tenutas Civitatum & locorum in Terris prædictis,
 nulli extraneo aut forensi, sed proprio Indigenæ juxta observantiam
 aliarum Terrarum Regni nostri conferemus. Item omnes Causas
 notabiles, dictas Terras concernentes, cum communi Consiliariorum
 Spiritualium & Secularium, Nobilium & Civitatum Majorum consi-
 lio Terrarum prædictarum terminabimus, tractabimus, & diffinie-
 mus. Item Terras prædictas sub nostro regimine & Regni Polo-
 niæ corpora consistentes, in suis antiquis gradibus, limitibus & termi-
 nis conservabimus, tuebimur, & defendemus, Nec terminos & gades
 C 2 Terra-

Terrarum ipsarum in aliquo diminui vel periclitari, velut Regni nostri partes individuas, nullatenus patiemur. Item cum Terra ipsa & homines ipsas incolentes variis hactenus Legibus sive Juribus, videlicet Magdeburgen. & Culmen, Polonicali hereditario & Pruthenico, in decidendis quibusvis eorum questionibus & administratione iusticie utebantur, quod etiam illis sub nostro Principatu & regimine volumus firmum esse & perhenne: Ea licentia attributa, ut liceat cuicumque de uno jure in aliud, sine tamen aliorum præjudicio, quo voluerit, transmigrare. Item cum Moneta justam & fidelem ligam pondusque habentis cussio Terram quamlibet & nobilitet & fecundet: Volumus, ut in quatuor locis Terrarum prædictarum, videlicet in Thorun, Gdansk & Elbing & Kynsberg, duntaxat guerra præsentis durante, fidelis & justa, imaginem nostram & subscriptionem tituli nostri continens, Moneta cudatur, præfatorum Prælatorum Spiritualium & Secularium, Militarium, Civium, Terrigenarum Terrarum prædictarum impensis. Pace autem, Domino suffragante, habita, tantum in Thorun & in Gdansk, sine præjudicio Privilegii Thorunienſis Civitatis, Noſtris Regalibus cudatur impensis; Proviſo tamen, quod Moneta ipsa in pondere, & grano & liga debita nullatenus minuat,ur.

Item quia Nos pro benè gerendis rebus Dominorum noſtrorum in varia sæpè loca & à Terris prædictis distantia neceſſe eſt facere deſcenſum, Ne igitur per noſtram abſentiam Terra ipſe aliquod contrahere poſſent periculum vel periclitationem: Nobiles viros pro illius tuitione & gubernatione, de eorum legalitate, fide & merito conſiſſi, ad noſtra duntaxat beneplacitum voluntatis, ac cum conſilio Prælatorum, Conſiliariorum, Civitatum Majorum, prædictæ Terræ deputabimus, ad quos in noſtri abſentia ſuper quolibet defectu & even- tu habeatur recurſus, providentia, proviſione & autoritate illorum ſupplendus & emendandus.

Item Mercatoribus Terrarum prædictarum

dicta
bus h
ut q
minor
vel n
loca,
arren
Stra
Auſt
tis an
Har
Liter
Mille
ibiden
Soign
Crac
pisco
eaden
neo,
Pozn
Lanc
motu
Petro
ſotky
bilibu
rum
Vi

dictarum Prussia in Regnum, Ducatus & Dominia nostra venientibus hanc libertatem & prerogativam de cetero volumus conservari, ut quoties illos in quacunque loca, Civitates & Oppida Regni & Dominorum nostrorum venire cum mercibus eorum, cujuscunque speciei vel maneriei existant, contigerit: licitum erit eis hujusmodi merces in loca, testudines & cameras & tecta, quarum illis libera prastari debet arrendatio, deponere & pro suo arbitrio exponere in venalitem, Stratasq; omnes versus Hungariam, Rusiam, Moraviam, Slesiam, Austriam, Saxoniam, Wallachiam, depositis tamen theloneis, Et stratis antiquis Civitatum Regni & Dominorum nostrorum semper salvis. Harum, quibus Sigillum nostrum presentibus est appensum, testimonio Literarum. Actum Cracoviae feria quarta Cinerum Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo, Quinquagesimo Quarto: Presentibus ibidem Reverendis in Christo Patribus, & Magnificis Dominis Svoigno Dei gratia tituli S. Priscæ presbytero Cardinale & Episcopo Cracovien. Joanne eadem gratia Sanctæ Gnesnen. Ecclesia Archi-Episcopo & Primate ejusdem: Joanne Wladislavien. Andrea Posnani. eadem gratia Episcopis. Joanne de Ciszow Castellaneo & Capitulo, Joanne de Tanczin Palatino Cracoviensibus. Luca de Gorka Poznani. Joanne de Oleśnicza Sandorien. Petro de Opporon Lanczicien. Nicolao de Scharley Bresten. Palatinis. Petro de Schanotuli Poznani. Predborio de Konyeczpole Sandomirien. Castellanis. Petro Schaffranyecz de Pyeschkowascale Cracovien. Michaële de Lasotky Lancicien. Succamerariis, & aliis quamplurimis generosis & nobilibus fide dignis ad præmissa testibus: Datum per manus Magnificorum Joannis de Konyeczpole Cancellarii, & Petri de Szczykocziny Vice Cancellarii Regni Poloniæ sincerè nobis dilectorum: Relatio Magnifici Joannis de Konyeczpole Regni Poloniæ Cancellarii.

RECIPROCA
Sponsio, quam in.
D. CASIMIRI POLONIAE REGIS,
verba, Ordines Terrarum Prusiae, pro
temporum illorum conditione,
fecerunt.

IN Nomine DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memo-
riam. Legum divinarum humanarumque saluberrimae san-
ctiones, instituta & decreta, quoslibet feudales & subditos jugum
subjectionis & obedientiae permittunt excutere, & in sortem
regimenque justorum Dominorum se conferre, dum Rectorum
& Principantium temeritas, frenis laxatis licentiae, per quaelibet
devia & abrupta graditur, & manus non solum iniquas ad irro-
gandas injurias, sed etiam ad effundendum sanguinem innocen-
tem cruentas immoderata audacia porrigens, quasi apud Deum
ultionum omnis vindictae ratio conquieverit, debacchatur. Sed
neque ad culpam contumelianque justus rerum aestimator retor-
queat, sed potius ad providentiae argumentum, si onere oppres-
sionum subditi impulsus, opportuno justoque mutationis remedio,
superbum, injustum atque avarum abrogent imperium, & in di-
tione potestatemque alterius transmigrant, conditione actio-
num & temporum facultatem illis subministrante. Proinde nos
Praelati, Barones, Militares, Nobiles, Cives, Oppidani & Incolae
Terrarum Prusiae, Chelmen. Pomeraniae, & Michalovien. Sta-
tus Ecclesiastici & Secularis, Significamus tenore praesentium u-
niversis, tam praesentibus quam futuris, Qualiter etsi superiori-
bus temporibus Proavi, avi & genitores nostri, & tandem nos,
graves innumerabilesque à Magistro & Ordine Prusiae pertulisse-
mus

mus oppressiones: dum non solum Magister, sed & sui Commendatores, in nos defæviendo, plerosque ex nobis nullo jure servato capitibus plecterent, alios proscriberent, alios bonis temporalibus mulctarent: & quod dictu quoque nefas est, conjuges & filias nostrarum stupris & adulteriis violentis vitiarent, in quosdam ex nobis, ut trucidaremur, ut venundaremur, caperemur, & depauctaremur, facultatem conferendo, totq; cogebamur, recognoscere & profiteri Dominos superbè avareq; nobis imperantes, quot Terra Prussiæ gessit Commendatores, cum unusquisque illorum plenam principandi & imperandi apud se consistere arbitrabatur potestatem. Quia quidem inflati licentia, obliti professionis, qua contra infideles militare sponderant nulla offensa aut injuria provocati, in Reges Principesque Poloniæ, quorum beneficio accersiti ad impugnationem infidelium dotatique & instituti, fuerant, arma convertebant, foedere primum cum D. CASIMIRO deinde cum D. WLADISLAW Regibus Poloniæ per illos quater firmato, & totiens violato, Regni Poloniæ Terras, nisi cladibus domiti fuissent, decreverant occupasse: cogentes nos ad gerendum secum injusta bella, licet nobiscum nunquam rem integram communicati fuissent, cum illos ad illa obeunda, alienos fines occupandi fames aut livor, fastusque, non justa causa, urgeret: in quibus clades, orbitates, fortunarumque & rerum nostrarum periclitaciones illic exceptastantò majore amaritudine prosequimur, quanto constat nos imperio Præsidum nostrorum coactos, non corporum solum & rerum, sed etiam animarum nostrarum per injustas acies sæpius contraxisse discrimen, & capitibus nostris omne scelus injusti belli expiasse, Magistro & Ordine nostras clades magis ex arcespectantibus, quàm relevantibus. Verum cum tot

mala

mala nullo termino aut spacio videremus finiri, atque nobis posterisque nostris majores calamitates, orbitates, Magistro & Ordine Prussiarum ad rumpendum cum Rege & Regno Poloniae foedus percussum ultimò corporali interposito juramento, à quo se absolvi Concilii Generalis Basiliensis & Summi Pontificis auctoritate multiplici instantia experebant, & bellum de novo gerendum aspirante, parari: Ligam & Unionem, omnem justitiam æquitatemque redolentem, non quæ illis justam potestatem adimeret, sed quæ injusta illos bella suscipere, & in nos, absque jure, denutato vacuo uti mucrone, nosque fortunis & rebus spoliare nostris prohiberet, inivimus: Hanc cum annis pluribus per nos, Magistri & Ordinis consensu, ac Imperialibus Privilegiis & confirmationibus desuper dotati, habuissimus in usu, observantia & praxi, tanto ardore, cura & sollicitudine, pro illius perpetua abolitione certatim non erubuerunt insistere, ut nos velut ethnicos hæreticosque coram Summo Pontifice assererent, & deinde ad Imperiale traherent tribunal, non quò per obrogationem violationemque hujusmodi nostræ Unionis & Ligæ aliquid commodi aut profectus caperent, sed ut eò liberius, obstant illis nemine, execranda bella Regi & Regno Poloniae cæterisque finitimis, nostris tandem cervicibus, ut sæpè alias accidebat, expianda, moverent. Licet autem coram Tribunali Cæsareo comparendi nulla nos arctaret conditio vel potestas, cum Imperiali ditioni nunquam nos remur subjectos esse; Ut tamen nihil restaret, quo nostra argui posset justitia, & pura, quam in his ad pacem reconciliationemque cum Magistro & Ordine gerebamus, intentio, accusati Tribunal hujusmodi accessimus, & anno propè uno exacto, cum personarum nostrarum amplissimodiscrimine, in quærelis propositionibusque & replicatio-

cationibus versati, licet causam pluribus justificationibus fundam-
tam haberemus: Tantum tamen favor Magistro & Ordini in pro-
nuncianda Imperiali Sententia habitus est, ut Liga & Unio no-
stra hujusmodi, pro qua omne certamen fuit exortum, inhibi-
tione Cæsaris, per nos tanquam jure arbitrario facta rejecta,
cassaretur. Magistro nihilominus & Ordine posthæc instan-
tibus, ut in sexingentis florenorum millibus Magistro & Ordini
solvendis, & adeo Magistro & Ordini obnoxii fuisse & fore, juxta
ac si precio empti essemus, nova Cæsarea Sententia damnare-
mur: Vigore cujus ad trecentorum ex nobis principalium ca-
pitalem trucidationem processuros se, & ultionem quamlibet
in nobis velut servis empticiis & obnoxiiis sumpturos, terrore
publico & clamore disponebant. Quæ quidem Cæsarea Sen-
tentia, & ejusdem Magistri & Ordinis Prussiæ instantia, ultra
quoque de nobis extendenda adeo nobis indigna, prout erat,
visa est, ut non viris modo sed foeminis, non Catholicis sed Scy-
this foedum ac intollerabile esset, ad tantam obnoxietatem cala-
mitatemque detrudi.

Tot igitur & tantis pluribusque eas, quas, ut nostro consula-
mus honori, silentii tegimine velamine, oppressionibus, oneri-
bus, gravaminibus atque injuriis lacesciti, præsertim cum illas
videremus infinitum trahi, & novo genere crescere & augeri,
superbo, avaro & injusto præfati Magistri & Ordinis dominio,
autoritate & suffragio naturalis & humanæ Legum, renunciavi-
mus: omnem obedientiam, fidem & subjectionem illis & cui-
libet eorum subtrahendo. Verum cum Regem & Coronam
Poloniæ præfati Ordinis Patronum, fundatorem & dotatorem:
ac Terras prædictas, videlicet Prussiæ, Culmen, Pomeraniæ &
Michalovien. à corpore & proprietate Regni Poloniæ præter-

justitiam & æquitatem per vim & arma alienatas, constat extitisse, prisco nostro capiti & primævo corpori, à quo excideramus, postquam juris nostri esse cœpimus, illicò nos reuniendos reintegyandosque censuimus: quò amplius liquere possit, renunciationem & subtractionem obdientię Magistro & Ordini, excutendo tyrannicum jugum & superbum avarumq; præsidium, per nos factam, non solum vendicationem libertatis, sed justum Principatum, Imperium & solium quævisse. In hunc itaque morem ad Serenissimum Principem D. CASIMIRUM Dei gratia Poloniæ Regem, Magnum Ducem Lithvaniæ, & hæredem Russiæ, & Coronam Poloniæ, in quos jure divino & humano præfatarum Terrarum hæreditatem & omnimodam successionem comperimus devolutam, solennes nostros Nuncios videlicet Magnificos, Nobiles & prudentes Dominos, Joannem de Bayzen, Augustinum de Schewe, milites: Gabrielem de Bayzen, Nicolaum de Wolkow Judicem Derschoviensem, Laurentium Czeitz Culmen. Rudgerum de Birken Thorun. Laurentium Pilgrim Elbing. Proconsules: Joannem Kal Brunsberg. Georgium Schwach Königsbergens. Nicolaum Rodman de Kniphoff, Guilhelmum Jordan militem, & Joannem Meydeburg Gedan. Consules, cum plena facultate transmisimus, ac suæ Majestati, & in suum regalem thronum, solitum, ditionem & potestatem Terras prædictas Prussiæ, & Culmen, Pomeraniæ & Micholovien. & quascunque alias annexas, in terra vel mari consistentes, personas nostras, castra, fortalitia, civitates, oppida, villas, res & fortunas nostras, quæ hætenus in nostra potestate sunt, & in futurum erunt, dedimus & subjecimus, & præsentibus voluntariè & spontaneè damus perpetuò & subjicimus, Ipsumq; D. CASIMIRUM Regem Poloniæ pro unico justo & legitimo Domino & Hære-

& Hærede suscipimus, recipimus & accepramus, ac nos & Terras prædictas in jus, sortem, proprietatem & titulum Coronæ Poloniæ reintegramus, reunimus, incorporamus & invisceramus: omnium Privilegiorum, libertatum, prærogativarum Regni Poloniæ usum & participationem: Et signanter communem cum aliis Regnicolis futurorum Regum Electionem & Coronationem habituri: ipsamque deditionem, subjectionem, susceptionem, & obedientiam iterum atque iterum profitemur, & innovamus: subjicientes nos Terrasque prædictas in perpetuam præfati D. Regis, & suorum Successorum, & Regni Poloniæ ditionem, gubernationem, profectionem, potestatem, fidem, imperium & regimen: Promittentes pro nobis, hæredibus & successoribus nostris: sub fide & honore ac onere per nos præstiti juramenti, quod præfato Illustrissimo Principi D. CASIMIRO Poloniæ Regi & ejus Successoribus Regibus Poloniæ velut fideles & subjecti, quemadmodum cæteri ejusdem Regni incolæ, parebimus, auscultabimus & obediemus, fideliter & constanter, perpetuò & in ævum, Juribus nostris semper salvis: In ipsiusque D. Regis & suorum Successorum Poloniæ Regum ditione, potestate, gubernatione, subjectione, imperio & regimine ab hac hora & in perpetuum perdurabimus & consistemus, nec ullo tempore nos à Corona Poloniæ, cujus sumus corpus individuum, scindi, sequestrari, aut alienari permittemus, aut consentiemus. Promittentes præfato D. CASIMIRO Regi & suis Successoribus Regibus Poloniæ, in omnibus felicibus, adversis, & quibuscunq; casibus, ope, præsidio, consilio & auxilio, fideliter, contra quoscunque eorum hostes & adversarios, & quascunque personas Ecclesiasticas vel Seculares, quacunque præfulgeant dignitate, communitates, universitates, & signanter contra Ma-

gistrum & Ordinem quondam Prussiae, Almaniae & Livoniae fideliter, corpore, animo & rebus, cum effectu assistere, & bonum, utile, commodum, honestum, ejusdem D. CASIMIRI Regis, & suorum Successorum Regum Poloniae, juxta vires & potentias nostras extremas, efficere, dirigere & procurare: Nec unquam quocunque colore, arte, necessitate, casu, opportunitate vel ingenio, praefatum D. CASIMIRUM Regem & suos Successores Reges & Coronam Poloniae deserere, aut in praedictum, laesionem, aut offensam praesentis subjectionis & deditiois nostrae, cum Magistro & Ordine olim Prussiae, & Magistris Almaniae & Livoniae aliquos tractatus, reconciliationes, inscriptiones, amicitias, foedera, colloquia vel sermones, absque ejusdem D. CASIMIRI Regis Poloniae speciali licentia vel consensu, inire per se vel quascunque submissas personas, directe vel indirecte, palam vel clandestine, absque dolo & fraude, sub fide & honore. Cui quidem Serenissimo Principi, Dn. CASIMIRO Regi Poloniae quamprimum feliciter Terras Prussiae aut Pomeraniae ingressus fuerit ad suam requisitionem, plenè praestabimus, praestareque nos astringimus, fidelitatis, subjectionis & obedientiae, perpetuo corporali interposito juramento, omagium. Et quod jam in personis praefatorum Nunciorum nostrorum praestitisse nos fatemur & recognoscimus, & praesenti nostra inscriptione pro firmitate ampliori facimus & praestamus. Actum & Datum in Thorun feria secunda proxima post Dominicam Ramis palmarum. Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo, quinquagesimo quarto.

✠ (o) ✠ ✠ (o) ✠

Privi-

Privilegium

D. CASIMIRI REGIS, QUO NON TAN-
tum ipse REX, sed præcipui etiam ex Regni Senatori-
bus solenniter cavent, quod juxta Prærogativam Ordinibus Ter-
rarum Prussiæ antea concessam, Castra & Tenuæ Civitatum atque lo-
corum nullis extraneis sed veris Indigenis
conferri debeant.

KASIMIRUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithva-
niæ, Russiæ Prussiæq. Dominus & Heres &c. Significamus tene-
re Præsentium, quibus expedit, universis, Quod, dum ex pluribus evi-
dentibus & legitimis respectibus, Terras Prussiæ, Pomeraniæ etc. Com-
municato Principum, Prælatorum, Baronum caterorumque fidelium
novissimè Cracoviæ nobiscum existentium Regni, Ducatum & Domi-
niorum nostrorum consilio, voluntate & consensu, in regimen, tutelam,
gubernationem, subjectionem & obedientiam accepimus & assumpsimus,
hanc ipsis Prærogativam concessimus, Quod Castra, Civitates & que-
cunq. Fortalitia, in Terris prædictis existentia, alicui extraneo aut fo-
rensi conferre non debemus. Ad præsens tamen certis respectibus
moti, certa Castra, in præmemoratis Prussiæ Terris existentia, non-
nullis personis contra hujusmodi Articulum superius expressum,
durante præsentis guerra, & interim, quoad Terras Prussiæ non paci-
ficabimus, dedimus contulimusq. in regimen, tenuam & gubernationem.
Idè præsentibus in verbo nostro Regio spondemus & pro-
mittimus, quod pace, Domino suffragante, habita, præscripta Castra,
taliter per nos in hætenus hujusmodi personis in regimen & tenuam
collata, juxta tenorem & continentiam Literarum nostrarum Cracoviæ
Terris Prussiæ concessarum, illis conferemus, quibus conferri debent,
Et quod etiam præsentis Literis in omnibus earum punctis, condicio-
nibus,

nibus, clausulis & articulis per hoc non intendimus neque volumus in aliquo derogare, Sed ipsas sanas, salvas, firmas & illasas per nos & Successores nostros perpetuis temporibus tenere & observare pollicemur per presentes, harum, quibus Sigillum nostrum presentibus est appensum, testimonio Literarum. Et nos Joannes Wladislawien. Andreas Posnaniensis, Dei gratia Episcopi; Nec non Lucas de Gorka Posnaniensis. Stanislaus de Ostrorok Callisien. Petrus de Opporow Lancicien. Nicolaus de Koszelecz Wladislawien. Palatini; Petrus Sckora de Gay Calisien. Joannes de Czarnkow Gnesen. Hincza de Rogow Si-radien. Castellani & Vice Thesaurarius, Petrus de Schekoczini Vice Cancellarius Regni Poloniae, Derflaus de Rythmyan Rosperien. & Nicolaus de Labischin Wladislawien. Castellani &c. praescriptas Serenissimi Domini nostri Regis promissionum Literas ratas & gratas habentes presentibus promittimus, quod ipse Serenissimus Dominus noster Rex omnia superius expressa firmiter & inconcussè inviolabiliterque tenebit & observabit, & pro majori firmitate sigilla nostra etiam praesentibus sunt appensa. Actum & Datum in Thorun feria secunda festi Beati Joannis Baptista, Anno Domini Millesimo, Quadringentesimo, quinquagesimo quarto.

Ad relationem praefati Magnifici Petri de Schekoczini R.P. Vice Cancellarii.

Privilegium

D. CASIMIRI REGIS,

Quo omnia Jura per Terras Prussiae abrogantur, &

Unum Jus Culmenfe in omnium reliquorum locum sufficitur, ut juxta ejus tenorem omnes Causae & Controversiae decendantur & determinentur.

IN Nomine DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Cum inter ea, quae unitatem Domini attestantur,

Juris

Juris Uniformitas præcipuum habeatur indicium : Proinde nos CASIMIRUS Dei gratia Rex Poloniae, nec non Terrarum Cracoviae, Sandomiriæ, Siradiæ, Lanciciæ, Cujaviæ, Magnus Dux Lithvania Rusliæ Prussiæq; ac Culmenfis, Elbingensis & Pomeran. Dominus & Hæres &c. Significamus tenore præsentium, quibus expedit universis præsentibus & futuris, harum noticiam habituris, Quòd, dum post bellorum discrimina Terras nostras Prussiæ ad unitatem Domini nostri, à quo aliàs exciderant, favore divino recuperaremus, reperimus Magnificos, Strenuos, Generosos ac Nobiles Terrarum præfatarum Incolas multiplicibus ac diversis gaudere Juribus, quorum quadam & legitimas negligebant Successiones, ac justicias hominum perturbabant & involvebant, Sapiusque quod norma debebat esse justitiæ, litigiorum & seditionum erat occasio.

Cui malo occurrere volentes, pulsati etiam precibus Magnificorum & Nobilium Palatinorum, Castellanorum, Dignitatorum, totiusque Communitatis & Baroniarum Terrarum nostrarum Prussiæ, & signatè de districtibus Pomeraniæ, Marienburgen. et Stumen. alias Pomezaniensis, omnia Jura Prutenicalia, Maydemburgen. Pomeraniæ ac feodalia, in quibus alias tempore Magistri et Ordinis consiscebant, et ipsis regulabantur, ab ipsis removens, abrogantes, et perpetuò abolentes loco omnium Jurium prædictorum Unum Jus CULMENSE, quo districtus Culmenfis gaudet et fruitur, ipsis et eorum posteris, juxta ejus veram naturam, substantiam, qualitatem, et conditionem, de consensu omnium Prælatorum et Baronum nostrorum conferimus et largimur perpetuò et in ævum.

Quo Jure judicari inter se debebunt et expediri, omnesque causas et controversias eorum, juxta tenorem Juris Culmenfis prædicti, secundum quod in suis capitulis,

culis, punctis & consuetudinibus scriptum & declaratum existit, decidit & determinabunt. Ab omnibus etiam oneribus ac daciis inconsuetis, quibuscunque appellentur nominibus, quas Magistro & Ordini de Bonis eorum dare cogeantur, ipsos libertamus. Abrenunciantes insuper devolutionem Bonorum hæreditariorum, quæ nobis & Dominio nostro jure feodi cedebant & debebantur, ac ab eadem recedentes, successionem posteris eorum in perpetuum donantes: Hoc duntaxat pro nobis & Successoribus nostris excipiendo & reservando, quòd quilibet Dignitarius & Terrigena Terrarum Prussiae ad bellicam expeditionem, quotiescunque necessitas exoptaverit illam per nos & successores nostros indici, in armis & equis decentibus, quilibet juxta continentiam privilegii sui tenorem; alias qui careret Privilegio, secundum facultatem bonorum suorum servire erit & obligatus & obstrictus, prout & alii Incolæ Regni nostri ad hoc ipsum obligantur servitium. Præterea volumus, ut omnes & singuli præfati subditi nostri in recognitionem Domini, prout etiam prius solitum erat, pro quolibet festo S. Martini denarium Culmen. vel loco ejus quinque allenses Prutenicales, cum uno talento cæræ albæ nobis & Successoribus nostris ac Officialibus ad exigendum per nos deputatis, dent, solvant & consignent. Insuper volumus, quòd nullus Dignitarius aut Terrigenarum in lacubus habeat, præter quod antiquitus habuit, tempore Magistri & Ordinis, neque etiam de illis lacubus se intromittat, quorum piscatura ad Magistrum & Ordinem pertinebat, Esto quòd Lacus prædicti hæreditates aliquorum contingant vel eis contineantur. Harum quibus Sigillum nostrum præsentibus est subappensum, testimonio Literarum. Actum in Castro nostro Mariemburgen. Feria

sext

sext
Mil
Re
cob
Wl
Cul
cola
Stib
Luc
Sen
Th
Ibi
Da
Leg
fa
sto
lari
nie
nob

K

sexta proxima post festum Sancti Jacobi Apostoli, Anno Dom.
Millesimo Quadringentesimo septuagesimo sexto, Præsentibus
Reverendissimo ac Reverendis in Christo Patribus Dominis Ja-
cobo S. Gneznen. Ecclesiæ Archi-Episcopo & Primate, Sbigneo
Wladislavien. & Regni Poloniae Vice-Cancellario, Vincentio
Culmen. Episcopis: nec non Magnificis, strenuis & generosis Ni-
colao de Cuchno Lancicien. Andrea de Greczkow Inowladislav.
Stiborio de Bayßen Mariemburgen. Ocha de Machwitz Pomera
Ludovico de Mortang Culmen. Palatinis: Joanne de Rythwian
Sendomirien. & Regni Poloniae Marscalco, Joanne à Mor de
Tharnow Woynicen. Joanne de Opporow Bresten. Nicolao de
Ibidem Brzeszynen. Matthia de Schlusow Cruschwitien. Nicolao
Dambrowski Culmen. Nicolao Feltldorff Pomeran. Fabiano de
Legensdorff Elbing. Castelanis, & aliis quamplurimis ad præmis-
sa testibus fide dignis. Datum per manus Reverendi in Chri-
sto Patris Dom. Sbignei Episcopi Wladislavien. & Vice Cancel-
larii, nec non Venerabilis Urielis de Gorka Gnesnen. & Posna-
nien. Ecclesiarum Præpositi, Cancellarii Regni Poloniae, sincerè
nobis dilectorum.

*Sbigneus de Oleſchnyeza
E. &c. manu propria.*

Confirmatio

D. CASIMIRI REGIS,

Privilegiolorum, Libertatum, & eorum omnium,
quæ diu & ab antiquo Ordines Terrarum
Prussiae habuerunt.

KASIMIRUS DEI gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lith-
vaniae, Russiae Prussiaeq. Dominus &c. &c. *Signifi-*
E camus

camus tenore presentium, quibus expedit universis, Quod, quemadmodum antea actis annis certa Privilegia & Libertates subditis nostris & Terrarum nostrarum Prussie Incolis, tam Spiritualibus quam Secularibus dederamus & concesseramus, Quae quidem Privilegia, & alia, diu & ab antiquo per eos tenta & habita, ipsis subditis nostris in omnibus punctis, conditionibus, Articulis & Clausulis tenere & observare promittimus presentibus & pollicemur. Harum, quibus Sigillum nostrum est subapensum, testimonio Literarum. Datum in Nova Civitate Croczin feria sexta proxima post festum Sancti Barnabae Apostoli, Anno Dn. Milesimo, quadringentesimo, septuagesimo septimo.

Relatio Venerabilis Stanislai de Curozwanki

R. P. Vice Cancellarii.

Stanislai Vice-Can. ltr.

Confirmatio

D. JOHANNIS - ALBERTI REGIS,

omnium Jurium & Privilegiorum

Terrarum Prussiae.

IN Nomine DOMINI, Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam humani generis actiones memoriae perpetuae indigentes, plerumque ab hominum noticia dilabuntur, nisi scripturam seu testium munimine fuerint arborata: Proinde Nos JOANNES ALBERTUS Dei Gratia Rex Poloniae, necnon Terrarum Cracoviae, Sandomiriae, Siradiae, Lanciciae, Cujaviae; Supremus Dux Lithvaniae, Ruthiae, Prussiaeque; ac Culmen. Elbingen. & Pomeran. Dominus & Haeres &c. Significamus tenore presentium, quibus expedit, universis presentibus & futuris, ha-

ris, harum noticiam habituris, Quomodo revolvētes in animo,
 qua quantaq; puritatis affectione & integræ fidei constantia Præ-
 lati tam Spirituales quam Seculares, Comites Barones, Milites,
 Proceres, Nobiles, Communitatesque Civitatum & Oppidorum,
 cæteri; Subditi & incolæ Terrarum Prussiæ, tam Spirituales
 quàm Seculares, personam nostram venerati sunt atq; dilexerunt,
 ut tandem decedente fœlicis memoriæ Sereniss. Principe Do-
 mino CASIMIRO, &c. Genitore & Prædecessore nostro cha-
 rissimo, nos tanquam verum hæredem & legitimum successo-
 rem, ipsis in Regem & Dominum concordibus voluntatibus
 unâ cum aliis Regni nostri Consiliariis, Dignitariis, Officialibus
 & cujuscunq; Status Conditionisq; subditis & Incolis elegerunt
 & assumpserunt, Sacroq; Regni Dirdemate insigniverunt. Cum
 igitur Altissimo dirigente, votis eorundem Incolarum Regni
 nostri in nostram Majestatem deliberatè concurrentibus, Pater-
 num Sacri Regni Poloniæ nacti sumus solium, Dignum ea prop-
 ter duximus in ipsos Subditos Incolasq; oculos pietatis nostræ
 aperire, & eis hanc, quam actu & opere, veluti Athletæ fideles,
 in nos exhibuerunt, sinceritatem & constantiam, gratitudine
 nostra, ut decet compensare. Unde ex certa nostra scientia,
 præhabitaq; sufficiente deliberatione, animo benevolo & volun-
 tate nostra ultronea ipsis Prælatiis, Comitibus, Baronibus, Di-
 gnitariis, Officialibus, Militibus, Proceribus, Nobilibus, Civitati-
 bus & eorundem Communitatibus, cæterisq; Subditis & Incolis
 Terrarum Prussiæ, cujuscunq; Status conditionisq; existant,
 quæq; ipsorum Jura & Privilegia, tam Ecclesiastica quàm Secu-
 laria, quæcunq; à divæ memoriæ Regibus Poloniæ, & ab olim Ge-
 nitore & prædecessoribus nostris, super quibuscunq; Bonis & Li-
 beratibus habere dignoscuntur & habent, sub quibuscunq; Da-

tis, in vita ipsorum emanatas & concessas, emantaque & concessa Jura & Privilegia in se continentes, in omnibus earum Positionibus, Conditionibus, Articulis universis ratificamus, gratificamus, approbamus, & presentium Literarum patrocinio confirmamus, Decernentes eadem eademque robur habere perpetuæ firmitatis: Promittentes insuper in verbo nostro Regio, & tenore presentium spondentes, eadem ipsorum Jura, Libertates & Privilegia per omnia rata grata habere, & inconcussè, jugiter, inviolabiliter & perpetuo, Justitia mediante, gratiosè conservare. In cujus rei testimonium, Sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum in Thorun die Sabbato in Vigilia Sancti Andree Apostoli, An. Dom. Millesimo, Quadringentesimo, nonagesimo quarto, Regni verò nostri anno tertio. Presentibus Reverendis in Christo Patribus Dominis Creslao de Curozwanki electo confirmato Wladislaviensis & Regni nostri Cancellario, Uriele Posnaniensis & Luca Varmien. Episcopis, nec non Magnificis, Generosis & Nobilibus Ambrosio Pampowsky Siradiense, Matthia de Sluzewo Brestensis, Nicolao de Bayzen Mariemburgen. Carolo de Felden Culmen. Nicolao de Wolikow Pomeraniæ, Palatinis, Nicolao de Sreżow Wislicien, Joanne de Przithik Radomien. Petro Miskowsky Rosperien. Nicolao Gardzina de Ludbranz Spiczmurien. Castellanis. Petro Kmitha de Wissnycze Regni nostri, Raphaële de Leschno Curia nostræ Marscalcis, cæterisque Dignitariis, Consiliariis & Curienfibus nostris fide dignis Testibus. Datum. permanus Venerabilis Gregorii de Ludbranz Scarbmuriensis, & Sancti Floriani in Cleparz Ecclesiarum Prapositi, Regni nostri Vice Cancellarii, syncerè nobis dilecti. G. Vice Cancellarius sst.

Relatio ejusdem Venerabilis Gregorii de Ludbranz

R.P. Vice Cancellarii.

Privi-

Privilegium

CAPITULI VARMIIENSIS,

Super electione Episcoporum Varmien. Et gratitudine
personæ eligendæ, & quod ex electis REX nominare non
debeat nisi verum Terrarum Prusiz Indi-
genam.

IN Nomine DOMINI, Amen. *Ad perpetuam rei memo-
riam.* Nos SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Polonia,
Magnus Dux Lithvaniz, nec non Terrarum Cracoviz, Sandomiriz,
Siradiz, Cujaviz, Rusiz, Prusiz, ac Culmen. Elbingen. Pomeraniaꝝ
&c. Dominus & Hæres. Significamus tenore Præsentium, quibus expe-
dit, universis & singulis, præsentibus & futuris, harum noticiam habi-
turis. Quòd, cum defuncto bonæ memoriæ olim Reverendo in Christo Pa-
tre D. LŪCA Episc. Varmien ejusdem Ecclesiæ Prælati & Canonici ad
electionem novi Episc. & Pastoris processissent, fuissetq; orta aliqualis
controversia super eadem electione, quæ videbatur nobis facta non ob-
servato tenore cujusdam Articuli, inter olim Serenissimum Principem
Dominum KASIMIRUM Regem Polonia Genitorem nostrum
charissimum, & Reveren. Patrem D. NICOLAUM Episcopum
Varmien. & ejus Capitulum per quandam inscriptionem facti, in quo
cavetur, quòd iidem Prælati & Canonici Ecclesiæ Varmien. defuncto
eorum Episcopo, personam gratam Regibus Polonia eligere teneantur.
Cumq; ejusdem Articuli, de eligenda grata Regibus persona, interpre-
tatio in dubium hincinde traheretur: Nos prospicere cupientes, ne qua
posthac controversiæ occasio inter nos vel Successores nostros Reges &
Dominum Episcopum, ac ejus Capitulum dictæ Ecclesiæ Varmien. su-
per electione Episcoporum, & gratitudine personæ eligendæ, exoriri
possit. Ad tollendam omnem ejusdem Articuli in posterum ambiguita-
tem,

essa
oni-
nus,
nus,
ita-
præ-
vile-
abi-
cu-
tum.
sto-
arto,
Chri-
nato
ensis
No-
zewo
elden
o de
Mis-
rien.
haële
Con-
tum-
sis, &
nostri
s st.

Privi-

tem, matura deliberatione & consultatione cum Consiliariis nostris Spiritu-
 alibus & Secularibus habita: cum Reverendo Patre Dom. F. A-
 BIANO Episcopo Varmienſe moderno, ac ejus Eccleſiæ Capitulo in
 hunc qui ſequitur, modum devenimus, Quod, cum contigerit vacare
 Eccleſiam Varmienſem. Prælati & Canonici ejusdem Eccleſiæ tempeſti-
 vè & ante Electionem novi Episcopi mittere tenebuntur de gremio ſui
 Nuncios ad nos & Succesſores noſtros legitimos Reges Polonia, ſi fue-
 rimus aut iidem ſuccesſores noſtri fuerint in Polonia, non tamen in ter-
 ris Ruſſiæ, aut Magno Ducatu Lithvanie, uſq; Vilnam & non ulte-
 rius, Et ſignificare per eosdem nuncios ſuos obitum ſui Episcopi, &
 diem Electioni novi Paſtoris præſinitum. Et prætereà dicere
 tenebuntur nomina omnium Prælatorum & Canonicorum Eccleſiæ ſuæ,
 præſentium & abſentium ab Eccleſia, ac declarare pro eorum judicio
 fideliter ac veraciter vitam, mores, dignitatem, genus & omnem
 conditionem ſtatus uniſcujuſq;. Quod ſi forſan pro eo tempore Nos
 aut noſtri Succesſore non eſſemus ſeu non eſſent in Polonia, ſed in Ter-
 ris Ruſſiæ aut ultra eſſemus, ſeu Succesſores noſtri eſſent in Magno Du-
 catu Lithvanie ultra Vilnam, Tunc iidem Prælati & Canonici ne for-
 tè Electio nimis tardetur, & Eccleſia præſata alicui periculo aut in-
 commodo ſubjiciatur: Obligati erunt per ſuos Nuncios omnia ſuperius
 deſcripta Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo Gneſnen, pro tem-
 pore exiſtenti, aut ejus Paternitate extra ſuam provinciam exiſtente,
 Wladislavien, aut Plocen, Episcopo ſignificare; Qui quidem Dominus
 Archi-Epiſcopus, ſive alter ex ſupradictis Episcopis, illo abſente, ſine
 omni mora per ſuum tabellarium ſive nuncium de illis omnibus,
 quæ ſic ſignificabuntur, nos & ſuccesſores noſtros curabit reddere cer-
 tiores. Ex quibus quidem Prælati & Canonici ejusdem Eccleſiæ
 nos quatuor pro arbitrio noſtro nominabimus, non alios tamen, quàm
 qui ſint veri Terrarum Pruſſiæ Indigenæ, ac per ſpecialem nuncium no-
 ſtrum

ſtrum
 rimu
 neos
 ex ill
 rem,
 ex lo
 poter
 ſupra
 Et h
 & ej
 quan
 quat
 pitu
 Polo
 rum
 ci, j
 intin
 eo ſu
 Don
 mar
 iden
 olim
 Etan
 dem
 Art
 habi
 um
 tur
 Cap

strum seu literas clausas significabimus ipsi Capitulo, quos iudicare-
rimus ad illius culmen dignitatis & locum in Consilio nostro magis ido-
neos & nobis gratos. Ipsi verò Prælati & Canonici prædicti unum
ex illis quatuor, quam voluerint aut iudicaverint meliorem & utilio-
rem, deligere in Episcopum tenebuntur & erunt asstricti. Et quia
ex longa mora Electionis aliqua difficultas vel impedimentum evenire
poterit, itaq; post acceptum de morte Episcopi à Capitulo nuncium,
supradictos quatuor Octo dierum ad summum spacio nominare debemus.
Et hoc amplius adjiciendum, ipso Domino, FABRIANO Episcopo,
& ejus Ecclesiæ Varmien. Capitulo assentientibus, volumus, Quod si
quando nos vel successores nostri filium sive fratrem germanum inter
quatuor supradictos nominare vellemus, qui prius esset de gremio Ca-
pituli Ecclesiæ prædictæ, id in nostro & Successorum nostrorum Regum
Poloniæ arbitrio & potestate erit, ac si iidem filius vel frater Terra-
rum Prussie Indigena esset. Cum autem dicti Prælati & Canoni-
ci, sic ut præfertur, unum ex eisdem quatuor nominatis elegerint,
intimare debebunt nobis & successoribus nostris novum electum, & cum
eo supplicare, ut illum nostris literis Sedi Apostolicæ & Sanctissimo
Domino commendemus, ut Electionem de eo factam cum gratia confir-
mare dignetur. Qua quidem Confirmatione & provisione secuta,
idem Electus, juxta tenorem & inscriptionem, cum superius nominato
olim Domino NICOLAO Episcopo Varmiensi & ejus Capitulo fa-
ctam, præstabit juramentum nobis & successoribus nostris, prout in ea-
dem inscriptione latius continetur. Reliqua verò, quæ in eisdem
Articulis cum supradicto Domino NICOLAO Episcopo Varmien.
habitis continentur, salva & integra permanere debent in perpetu-
um & inviolabiliter observanda. Ea verò, quæ his literis continen-
tur ipse Dominus FABIANUS Episc. Varmien. prædictus, cum
Capitulo Ecclesiæ firmiter, illis se & inconcussè tenere, exequi & invio-
labi-

labiliter perpetuo observare debbit, & ejus successores debebunt. In
 quorum omnium & singulorum fidem & testimonium premissorum
 presentes literas scribifecimus, & Sigillo nostro communiri. Actum
 in Conventione Generali Piotrkovien. Die Martis septima Mensis
 Decembris, alias in Vigilia Conceptionis beatissima Virginis Mariae,
 Anno Domini Millesimo, quingentesimo, duodecimo, Regni vero no-
 stri sexto. Presentibus Reverendissimo & Reverendis in Christo
 Patribus Dominis Joanne Archi-Episcopo Gnesnen. & Primate, Jo-
 anne Cracov. Joanne Posnanien. Erasmo Plocen. Fabiano Varmien.
 Matthia Premislien. & Regni nostri Cancellario, Jacobo Camenecen.
 Ecclesiarum Episcopis; nec non Magnificis, Venerabilibus, Generosis
 & nobilibus Nicolao de Camienycz Cracoviense, & campiductore,
 Regni nostri generali, Nicolao de Ludbrancz Posnanien. & Capitaneo
 Lancicien. Joanne de Tarnow Sandomiriense, Jaroslao de Lasko Si-
 radien. Joanne Jarandi de Brudzew Lancicien. Nicolao de Grethkow
 Brestense, Joanne Odrowansch de Sprowa, Russia Terrarum Genera-
 li, Otha de Chodecz Podolia, Nicolao Firley de Dambrowicza Lub-
 linen. Georgio de Baysen, Mariemburgense, Nicolao de Pilcza Belzen-
 se, Andrea de Radzicowcza Plocense, & Ravense Capitaneo, Prandota
 de Zelasna Ravense, Palatinis. Luca de Gorka Posnanien. & Capi-
 taneo Majoris Poloniae generali, Christophoro de Schidlowicz Sandomi-
 rien. & Regni nostri Vice Cancellario, nec non Sirodien. Sochaczovien.
 & Gostinen. Capitaneo, Stanislaw de Ostrorog Calisfien. Janusio La-
 talski Gnesnense, Joanne de Przeremb Siradiense, Alberto de Glad-
 czianow Lancicien. Nicolao de Schiedlowicz Radomien. & Succame-
 rario Cracoviense, Regni nostri Incisore, Nicolao Jerdan de Zacliczin
 Vislicien. Andrea de Oporow Brestense, Jeronymo de Cobilany Rosperi-
 ense, Andrea de Tanczin Bicense, & Causarum Curiae nostrae Referen-
 dario, Georgio Krupski de Orchow Belczen. Stanislaw de Pothulice
 Miedzi-

Miedzircense, Jaraslao Sokolowski de Wrancza Landense, Petro Gorski Naklense, Joanne de Bochołnicza Maingostense, Stanislae de Sprowa Zarnovienne, Martino Skemitzki de Bogoria Zawichosten. Stanislae Kuropathwa de Lazuchow Chehnou. Castellani Stanislae de Chodetz Marschalco & Capitaneo Leopoli. Andrea de Colzieletz Thesaurario, Scepusiense & Oswieczemense, sandecense, Juniwladislaviense, & Bidgostienense Capitaneo, nec non Zarpario & Magno Procuratore Generali Cracoviense, Regni nostri, Andrea de Kiecz custode & Joanne Sculteti Sacrae Theologiae Professore ac Archidiacono Warmien. Joanne Latałski Gnesuense, Cracoviense & Lanciciense Praeposito, Petro Thomiczki Decretorum Doctore, Archidiacono, Joanne Carnkowsky Canonico Cracovien. Stanislae Goretzki Praeposito Calischien. Ecclesiarum, Secretariis nostris; Stanislae Jaroczki Marschalco Curiae nostrae, Raphaële de Leschno Capitaneo Szlochovien. Henrico Itfeld Proconsule Thorunen. Ambrosio Storm Nuncio & Notario Gedanen. Civitatum nostrarum. Adamo de Drzewicza Sandomirien. Stanislae Lasłoczbi Posenien. Terrarum Succamerariis, Nicolao Oczieski Capitaneo Costense & Magistro agasonum Curiae nostrae, & aliis quampluribus Dignitariis, Officialibus & Curien. nostris, circa praemissa testibus fide dignis, sincere & fidelibus nostris dilectis. Datum per manus praefati Referendi in Christo Patris Domini Matthiae Episcopi Praemislien. & Regni nostri Cancellarii, sincere nobis dilecti, Matthias Dominus Episcopus & Cancellarius spt: Relatio ejusdem

Reverendi in Christo Patris Domini Matthiae Episcopi

Praemislien. & Regni Poloniae Cancellarii.

❖ (o) ❖ ❖ (o) ❖

F

CAV.

Cautio

D. SIGISMUNDI REGIS,

in persona Joannis Balinski, quòd posthac non-
nisi Terrarum Prussiae indigena, & Vernaculae Linguae peritus
in ipsarum Terrarum Consilium recipi & ad-
mitti debeat.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithva-
niae, Kussiae, Prussiaeque, &c. Dominus & haeres, Manifestum
facimus tenore praesentium universis & singulis, quibus expe-
dit, Quòd, cum alias nos volentes generosum & fidelem nobis
dilectum Joannem Balinski, ob meritorum suorum exigentiam,
amplioribus honorum fastigiis evehere, ei Castellanus Ged-
anen. Dignitatem in Terris Prussiae ea vice contulissemus, man-
davimus eum in ipsarum Terrarum Consilio recipi & admitti.
Verum, cum praemissa Privilegiis earundem Terrarum obsistere
dicantur, ex eo quòd idem Joannes indigena illarum Terrarum
non existens, ipsarum etiam Linguae imperitus, praesenti nostro
Decreto declaramus, & in verbo nostro Regio affirmamus, in-
tentionis nostrae non fuisse nec esse, per praedictam nostram col-
lationem & mandatum memoratis Privilegiis aliquatenus dero-
gare, aut quomodolibet ea tollere vel abrogare. Decernimus
igitur praedictam nostram collationem & Mandatum, quatenus
dictis Privilegiis aliquomodo adversetur, Terris nostris Prussiae
in al quo non prajudicare, aut ad similia permittenda inconse-
quentiam seu exemplum in posterum trahi non posse neque de-
bere, Dictosque Terrarum Prussiae Consiliarios eundem Joannem
in Consilium recipien. nostroque Mandato paren. ab hujusmodi
privilegiis recessisse censi aut judicari a quoquam non debere
neque

41

neque posse, nolentes eos aut Terras prædictas, ob nostræ com-
placentiæ obsequia, hac duntaxat vice nobis impensa, præjudi-
cium aliquod aut jacturam reportare. In quorum omnium
testimonium has nostras Literas fieri jussimus nostro Sigillo com-
munitas. Datum in Brzescie Kujavien. feria quart. ipso d. e
Beati Andreæ Apostoli: Annorum Domini Millesimo, Quingen-
tesimo, decimonono, Regni autem nostri tredecimō.

Christophorus de S. Palatinus & C.

Cracovien, ac R. P. Cancellar: ffe.

*Ad Relationem Magnifici Christophori de
Schidlowicz Palatini & Generalis Craco-
viensis ac Regni Polon. Cancellarij &c.*

Confirmatio
D. SIGISMUNDI REGIS,
omnium Privilegiorum & Libertatum,
quas D. ejus Genitor CASIMIRUS REX
Terris Prussię concesserat.

IN DEI nomine, Amen. *Ad perpetuam rei memoriam.*
Omnium rerum, quæ sempiternæ memoriæ commendari debent, nul-
lacertior firmitudo inveniri potest, quàm ut literis posteritati man-
dentur. Cetera enim facta, quantumvis memorabilia, aliis modis
æternitati dicata, aliquot quidem seculis durare possunt, sed quæ lite-
ris memoriæ conservantur, nunquam itereunt, ipsaq; vetustate sunt
augustiora. Atq; ita Nos SIGISMUNDUS Dei gratia Rex
Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussię, Culmen. Elbin-
gen. Pomeraniæq; &c. Dominus & Hæres, Manifestum facimus his li-
teris nostris universis & singulis tam præsentibus quam futuris, Quod
F 2 acceden-

accedentes ad conspectum nostrum Domini Pralati Terrarum nostrarū
 Prusie, Spirituales & Seculares, Baron. & Nobil. principalium Civi-
 tatum nostrarum, videlicet Thorune. Elbingen. & Gedanensis Procon-
 sul. & Consules, ac apud nos earundem Civitatum nominibus nuncii,
 hinc inde & fideles nostri dilecti: Inter cetera nobis humiliter supplica-
 runt, ut eos circa iura, libertates, prerogativas, concessiones, donatio-
 nes, & exemptiones, per clarissima memoria Domini CASIMIRUM
 Regem Parentem nostrum desideratissimum concessa & concessas, con-
 servare, manutenere, tueri & defendere, ac ea & illas confirmare,
 approbare, ratificare, laudare ac demum renovare dignaremur. Nos
 igitur SIGISMUNDUS Rex superscriptus, qui natura benignita-
 tisq; nostrae instituto ea, quae ad ornamentum, dignitatem, amplitudi-
 nem atque conservationem Dominiorum & Subditorum, quibus divi-
 na dispensatione sumus praefecti, spectare nobis videntur, grati libentis-
 simiq; concedimus, ac praesertim cum ipsi Domini Pralati & Barones,
 & tota ferme Nobilitas, & supradictarum Civitatum Cives & alii
 multi incolae & Subditi nostri, quamvis semper antea, ut sub imperium
 & protectionem divi parentis nostri CASIMIR I redierunt, nunc ta-
 men maxime, cum hoc bellum, quod nuper cum illustri Domino Alberto
 Marchione Brandenburgen. cum Magistro Ordinis S. Mariae in
 Prussia gessimus, eorundem Subditorum nostrorum propulsam, damna,
 cades & injurias, constantissimi & integerrimi nobiscum perferentes
 manserunt. Auditis itaq; & bene intellectis hodie superscriptis
 Privilegiis & Juribus ac Prærogativis, concessionibus aut donationibus,
 ad laudem & gloriam in primis Dei Opt. Max. omniumque Sanctorum
 ejus, & ad universarum Terrarum nostrarum Prusie incrementum,
 tranquillitatem, quietem, stabilitatem atq; conservationem, superscri-
 pta Privilegia ac Jura, Prærogativas, concessiones, donationes &
 exemptiones, ac omnia & singula in ipsis contenta, cum omnibus & sin-
 gulis

gulis
 nostr
 prae
 benig
 cept
 tudin
 gio, a
 bus
 sa fin
 ante
 di ju
 psim
 sexta
 Quin
 Prae
 Joan
 stolic
 Rap
 Ecce
 gnifi
 Cam
 tane
 Posn
 scen
 & A
 miri
 schin
 rabi
 arum

gulis eorum punctis, clausulis & continentiis, prout jacent, ex certa
 nostra scientia & voluntate, ex consilioq; Consiliariorum nostrorum ad
 præsens in hoc novissimo Conventu nobiscum existentium, pro solita
 benignitate nostra Regia approbamus, ratificamus, renovamus & ac-
 ceptamus, laudamus & confirmamus, ipsaq; & ipsas perpetuum firmi-
 tudinis robur obtinere volumus. Promittentes in verbo nostro re-
 gio, ac sub fide boni, legalis & ingenui Principis, pro nobis & successori-
 bus nostris, nos omnia suprascripta in præinsertis Privilegiis expres-
 sa firmiter & inviolabiliter observare, tenore præsentium medi-
 ante. In cujus rei testimonium Sigillum nostrum præsentibus appen-
 di jusimus, & ad meliorem cautelam nos manu nostra propria subscri-
 psimus. Actum & Datum in Civitate nostra Thorunensi, feria
 sexta proxima ante Dominicam Jubilate, Anno Domino Millesimo,
 Quingentesimo, vigesimo primo, Regni verò nostri Anno decimo quinto.
 Præsentibus Reverendiss. & Reveren. in Christo Patribus Dominis
 Joanne de Lasko Archi Episcopo Gnesnen. & Primate, & Sedis Apo-
 stolica Legato nato, Matthia dñe Dremicza Wladislavien. Episcopo,
 Raphaële de Leschno Ecclesie Præmislien. & Laurentio Miedzilesky
 Ecclesie Camenicen. designatis & Electis Episcopis. Nec non Ma-
 gnificis Nicolao de Dambrowicza Castellano Cracovien. & Regni nostri
 Campiductore supremo, Christofiero de Schidlowiecz Palatino & Capi-
 taneo Cracoviensi ac Regni nostri Cancellario etc. Joanne de Lubraniez
 Posnamien. Joanne de Calinowa Calisien. Stanislae de Kosciolecz Bre-
 scen. & Capiteo Mariburgien. Palatinis. Luca de Gorka Posnamien.
 & Majoris Poloniae Capiteo Generali. Nicolao de Schidlowicz Sad-
 mirien. & Regni nostri Thesaurario. Joanne Wiethwinski & in Carni-
 schin Plocensi, Stanislae de Sprowa Sarnovien. Castellanis, Ac Vene-
 rabilibus Joanne Latafski Gnesnen. Cracovien. ac Lancicien. Ecclesi-
 arum Præposito. Andrea Sloriczki Præposito S. Floriani in Kleparz

extra muros Civitatis nostrae Cracovien. Et Custode Sandómirien.
 Nicolao Oleschniczky Canonico Cracoviensi, Paulo Graszowski Præpo-
 sito omnium Sanctoꝝ. in Crac. Et aliis quampluribus Dignitariis, Offi-
 cialibus Et Curiosis nostris ad præmissa testibus fide dignis sincere
 Et fidelibus dilectis. Datum per manus præfati Magnifici Christof-
 fori de Schidlowicz in Smielow Et magna Opatow Palatini Et Capita-
 nei Cracovien. ac Regni Poloniae Cancellarii, tum Siradien. Sochaczow-
 wien. Costinen. Et. Capitanei, sincere nobis dilecti.

SIGISMUNDUS REX spt.

Christoff. de S. Pal & Capitaneus
 Cracovien ac R. P. Can. spt.

DN. SIGISMUNDI REGIS LITERAE,
 Quibus Ordinibus Terrarum Prussiae, qui vigore
 Privilegii ad Electionem Filii vocati non fuerunt, postea tamen
 Electionem ratam habuerunt, cavet, quod ea præteritio illis fraudi esse non
 debeat. Et specialiter obligat Sigismundum Augustum Filium, ut annum de-
 cimum quintum egressus, pro more Antecessorum, juret se Privilegia &
 Indulta tam publicè quàm privatim conservaturum, Et quamdiu hoc ipsum
 Juramentum non præstiterit, Ordines etiam terrarum & Civitatum ad ser-
 vandum suum Juramentum Majestati ejus præstitum adstrictos esse non
 debere, Sed ubi Majestas ejus satisfecerit, tum demum
 omnem fidelitatem & obedientiam præ-
 stare oportere.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithva-
 niae Russiae, totiusq; Prussiae ac Masoviae &c. Dominus & Haeres,
 Manifestum facimus universis, Quia licet Privilegia & Libertates
 Statibus & Ordinibus Terrarum Nostrarum Prussiae, tam Eccle-
 siasticis, quàm Secularibus, à Majoribus nostris & concessa & con-
 cessæ.

245
cessæ, ac per nos confirmata & confirmatæ, inter alia id potissi-
mum contineant, ut dicti Ordines & Status Prussiæ ad futuro-
rum Regum Poloniæ, quotiescunq; super Electione & Corona-
tione illorum deliberationem fieri contingat, ad Electionem &
Coronationem vocari & admitti debeant. Quia tamen in eli-
gendo Sereniss. Principe Domino SIGISMUNDO Secundo, Reg.
Poloniæ & Magno Duce Lithvaniæ, Filio nostro charissimo hoc ip-
sum prætermisum est, non data quidem opera, sed quòd nobis
viventibus & Regno nondum vacante, magisq; divina ordinati-
one, quàm humano consilio, Electio ipsa Majestatis suæ contigit:
Considerantes tantam prædictorum Statuum & Ordinum Ter-
rarum nostrarum Prussiæ, erga nos & Serenissimam familiam no-
stram, fidem, affectum & observantiam, ut hanc ipsam Electio-
nem Serenissimi filii nostri, præter vocationem eorum factam,
approbaverint, & similiter ipsum eligendo ratam atque gratam
habuerint: Nolentesque, ut per hujusmodi Electionem, ad quam
vocari non erant, aliquid in posterum Privilegiis & Libertatibus
dictorum Statuum & Ordinum earundem Terrarum nostrarum
Prussiæ derogaretur: Decernimus, ut deinceps, quotiescunque
Regem decedere, & Regnum vacare aut Electionem quomodo-
cunque celebrari contigerit, Domini Consilarii Ordinis utriusq;
Regni Poloniæ, antequam ad Electionem procedant, prius præ-
dictos Status & Ordines Terrarum Prussiæ de hac ipsa novi Regis
Electione certiores faciant, ac eosdem ipsos Status, secundum
antiquam consuetudinem & contenta Privilegiorum eorum, ad
eam vocent & admittant. Volentes præterea, pro tanta eo-
rum in nos & Filium nostrum charissimum integritate, vicissim
eis providere, ut & ipsi in suis Juribus & Privilegiis ac Libertati-
bus Consuetudinibusq; approbatis absq; ullo conservarentur.
detri-

detrimento, pollicemur illis presentibus literis nostris, Quod
 quodocunq; ipse Serenissimus filius noster, post mortem no-
 stram, ad aetatem legitimam, nempe ad annos quindecim com-
 pletos, perveniens, possessionem Regni & Dominiorum nostro-
 rum adire voluerit, tenebitur illis id totum prestare, quod Anteces-
 sores nostri Reges Poloniae & nos ipsi praestitimus ex debito, ad
 quod ejus Majestatem, ut Filium & Successorem nostrum, te-
 nore praesentium obligamus, videlicet, quod jurare debet,
 omnia Jura, Libertates & Privilegia, Literas Immunitateve ea-
 rundem Terrarum Prussiae, tam Ecclesiasticas quam Seculares,
 Ecclesiis, tum ipsis Terris, earundemq; Praelatis, Baronibus, No-
 bilibus, Civibus, Incolis & quibuslibet personis, cujuscunque
 status & conditionis existentibus, per Divos praedecessores no-
 stros Principes tam Spirituales quam Seculares Reges & Dominos
 Terrarum praedictarum iuste & legitime donatas & concessas, &
 per nosmetipsos confirmatas manutenere, servare, custodire &
 attendere, in omnibus conditionibus atq; punctis, Et omnia illicita
 ab eisdem Terris alienata aut distraeta, pro posse suo, ad pro-
 prietatem earundem Terrarum recuperare: Terminos etiam
 earum non minuere, sed pro virili defendere & dilatare. Et
 quamdiu hoc ipsum Juramentum Majestas sua non praestiterit,
 & huic debito suo Regio non satisfecerit, Ipsi universi Status &
 Ordines earundem Terrarum & Civitatum nostrarum Prussiae ad
 servandum Juramentum suum, quod Majestati suae praestiterunt,
 non erunt astricti neq; obligati. Verum quodocunque post
 mortem nostram supradictis omnibus idem serenissimus Filius
 noster, in aetate legitima existens, satisfecerit, & hujusmodi Ju-
 ramentum debitum praestiterit, universi earundem Terrarum
 nostrarum Prussiae Status & Ordines Subditi nostri, Illi ut vero &

legi-

legi-
 obed-
 etum,
 um,
 Con-
 dica-
 simo

Qui-
 iteru-
 d

SIC
 A
 res,
 ordin-
 Conf-
 studi-
 atq;
 obvi-
 AU
 volu-
 bium

legitimo Domino & Regi suo coronato omnem fidelitatem & obedientiam obsequiaq; , secundum Juramentum à se illi factum , præstare & exhibere tenebuntur. In cujus rei testimonium, Sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum in Conventu Generali Cracoviensi, feria sexta ante Dominicam Judica proxima, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, trigesimo, Regni verò nostri vigesimo quarto,

*Christophorus de S. Castel. Capit.
Cracovien. ac R. P. Cancell. ssr.*

Literæ

DN. SIGISMUNDI REGIS,

Quibus post præstitum Jus Jurandum Filii, solenniter iterum cavet universis Subditis, ejus Majestati neminet parere debere, nec imperio obnoxios fore, nisi prius omnia Jura privilegia & libertates Diplomate suo confirmaverit, & juxta ejus tenorem in executionem posuerit.

SIGISMUNDUS ejus nominis Primus Dei gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvanie, Russie, Masovie &c. Dominus & Heres, Significamus tenore præsentium universis & singulis cujuslibet ordinis, dignitatis, & conditionis hominibus, Quum ante septem annos Consilarii Regni nostri, singulari erga nos Domumq; nostram Regiam studio & propensione permoti, tum imminentibus etiam difficultatibus atq; motibus, quibus nunc universus ferè Orbis terrarum tumultuatur, obviam ituri, Serenissimum filium nostrum **SIGISMUNDUM AUGUSTUM** Regem sibi & Regno Poloniæ, nobisq; Successorem voluntate nostra constituissem, Ac ne res ea posthac ullo pacto in dubium revocari posset, Jurejurando sigillatim dato fidem suam ipsius

G

Maje-

Majestati obstrinxissent, quoniam is tum per aetatem nondum commo-
 de vicissim ipsis Jusjurandum dare poterat, recepimus nos & spon-
 didimus, & Regio verbo nostro promissimus, ipsius Majestatem, cum an-
 num quintumdecimum egressa fuisset, vicissim Subditis suis omnibus
 consentaneum Jusjurandum esse daturam, cujus formula continetur
 iis literis, quibus fidem tum nostram obstrinxeramus. Nunc itaq;
 cum tempus id venisset, liberavit ipsius Majestas fidem nostram pro se
 datam, taleq; Jusjurandum, quale modò descriptum est, conceptis ver-
 bis ad Sancta Dei Evangelia publice in Ecclesia Cathedrali Cracovi-
 en. quarta die Februarii praesentis anni dedit. At ne quid ea res
 discriminis malig. afferret, ita tum quoq; in Electione illa cautum pu-
 blicoq; omnium consensu constitutum erat, ut, quoad nos viveremus,
 penes nos universa potestas & Regium imperium nihilominus maneret:
 Nunc etiam recepit idem Serenis. Filius noster, spondit & regio suo
 verbo promisit, literarumq; monumentis ea de re conscriptis & signo
 suo consignatis cavuit, virventibus nobis nihil se potestatis & jurisdictio-
 nis in Regno Polonia sibi esse vendicaturum, neq; vi quenquam invi-
 tum ad jussa sua faciendum adacturum, sed omnia, seq; ipsum deniq;
 semper in potestate nostra fore. Deinde quacunq; jurasset publice,
 omnia se sine ulla controversia servaturum, defensurum atque execu-
 rum esse. Postremò, post obitum quoque nostrum, neminem praedicto-
 rum Subditorum suorum sibi parere debere, nec fore obnoxios fidei im-
 perioque suo, nisi prius ipsis universa Jura, Privilegia, Libertates,
 Literas & Immunitates, à supramemoratis Majoribus suis Divis Re-
 gibus Polonia, & à nobis etiam concessas ac donatas, quaque in posterum,
 dum vivimus, à nobis concedentur donabunturque, Diplomate suo Re-
 gio confirmaverit, & pro viribus suis juxta tenores earundem in execu-
 tionem posuerit: Quae omnia nos quoque pro eodem Serenissimo filio
 nostro recipimus, spondemus & Regio verbo nostro promittimus. Id quod
 signatis

his literis signo nostro impresso consignatis testatum esse volumus. Datum Cracovia sexta Februarij Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, trigesimo septimo, Regni vero nostri Anno trigesimo primo.

CONSTITUTIONES

Terrarum Prussiae, in publicis comitiis Thorunii conciliatae, & D. SIGISMUNDI Regis auctoritate pro commodo publico confirmatae.

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae totisque Prussiae, Masoviae &c. Dominus & Haeres, Significamus tenore praesentium, quibus expedit, universis praesentibus & futuris harum noticiam habituris, Quia consulere volentes multiplicibus erroribus & abusibus, qui cum in divinis ac etiam humanis rebus inoleverant in Terris & Civitatibus nostris Prussiae, ac bonae Reformationi defectuum & dissidiorum, quae in ipsis Terris oborta fuerant, utiliter intendentes de consilio & consensu omnium Consiliariorum & Nunciorum Communicatis, tam Militaris quam etiam Civilis Ordinis, infra scriptas Constitutiones edidimus, promulgavimus & confirmavimus.

In primis, quisque Palatinus habeat apud se exemplum seu copiam Privilegii Terrarum Prussiae, & illud unicuique petenti ostendet, & coram eo legi faciet, quod nos manutenere, & secundum ipsius tenorem tam spiritualium quam Secularium Dignitates, Officia & Capitaneatus solis & propriis Terrarum Prussiae indigenis conferemus.

Judicia Terrestria in singulis Palatinatibus quotannis bis serventur, ita ut in Palatinatu Culmeni Primum Judicium feria ter-

tia post Dominicam Quasi modò geniti, Secundum autem feria tertia post Lamperti celebretur. In aliis autem Palatinatibus juxta veterem consuetudinem observetur. Ex quibus quidem Judiciis Terrestribus Appellationes ordinariæ fiant ad Conventus Generales Terrarum Prussiæ; A Conventibus autem Generalibus ad Regium Tribunal nostrum, donec alter utraque partium tres conformes sententias obtinuerit.

Ut autem frivole & temerariæ Appellationes non nihil cohibeantur, quisquis in Judicio Terrestri ad Conventum generalem appellaverit, tres Marcas in Judicium reponat; Si verò à Conventu generali ad nos appellatum fuerit, sex floreni per triginta grossos deponantur. Et si Appellans coram Iudice appellato succubuerit, in usum publicum Judicii, in quo erant repositi, cedant; alioquin parti restituantur.

Nec Palatini Causas ad Ius Terrestre spectantes, nisi de consensu partium, judicent, Et provocantes ad Iudicium Terrestre remittant: Exceptis causis levioribus, quæ videlicet valorem decem marcarum non excedant. Hæ quidem sine strepitu judicii de simplici & plano ab eis componi possunt. In Causis autem sanguinis & facto recenti depræhensis, indilatam Iustitiam ministrent, Nec partes contendentes ad componendum amicè inter se controversiam cogant, nec ullas pœnas exigant, nisi per Iudicium decreas. Quarum pœnarum tertia pars Iudicio Terrestri, reliquæ duæ partes Palatino loci cedant.

Palatini & Capitanei citati tam in Iudicio Terrestri, quàm Conventuum Publicorum, respondere sint obligati: Exceptis Actionibus super Bonis nostris Regalibus emergentibus. Capitanei autem juxta continentiam Privilegii Terrarum Prussiæ sint Indigenæ possessionati, ratione quarum possessionum si Bona terrestria fuerint, Iudicio Terrestri sint subjecti. Ut

Ut autem temerariæ lites amputentur, Commissarios sive Judices delegatos non deputabimus in causis ad Judicium Terrestre spectantibus, & minùs in eo jam pendentibus, nisi per Appellationem Ordinariam, de qua superius dictum est, à Sententia definitiva seu inter locutura jam lata, ad Tribunal nostrum devolutæ fuerint; Exceptis Causis limitum Bonorum nostrorum Regalium, & divisione fratrum & proximorum.

Nec Judices delegatos seu Commissarios, à quibus semel appellatum est, in eadem Causa denuò deputabimus, aut Causam ad ipsos remitemus. Non enim verisimile aut honestum videtur, quòd Judex pristinam suam sententiam retractet, aut aliter postea judicet, quàm antea iudicaverat.

Conventus autem publici seu generales, juxta proximam Ordinationem nostram, in Prussia quotannis bis celebrentur, Verno videlicet tempore Mariemburgi ad diem San. Stanislai; Tempore autem Autumni in Graudentz ad diem S. Michaëlis. In nostro tamen arbitrio erit, cum res ita postulaverit, alium locum & tempus hujusmodi Conventibus præscribere. Peculiares autem conventus per nos instituendi locum & diem ex nostro arbitrio sortientur.

Ad prædictos Generales Conventus omnes Causæ tam ex Civitatibus, quàm ex Iudiciis Terrestribus per Appellationem devolvantur, & etiam sine speciali commissione nostra judicentur. Deinde verò, & non antea, ad supremum Tribunal nostrum remittantur, parte provocante, Cui ad prosequendam Appellationem à Iudicibus legitimus terminus præfigatur, Quam Appellationem si intra unius anni spacium non prosequeretur, prior Sententia juxta Juris communis dispositionem, ut prædictum est, in rem transeat judicatam, & executioni demandetur.

Ante **Conventum** verò **Publicum**, per nos & **successores** nostros singulariter instituendum, in singulis **Palatinatibus**, **Culmenſi** videlicet, **Marienburgensi** & **Pomeraniæ**, fiat **Nobilitatis** **Conventio** **Particularis**, **Quam** secundum morem antiquum **Palatini**, in singulis districtibus **Palatinatus** sui, ad aliquem locum convenientem literis suis convocent, ut **Nuncii** ad hujusmodi **Conventum** mittendi eligantur. **Qui** autem vocatus non comparuerit, **pœnam** duarum **marcarum** pendet, **Cujus** **medietas** **Palatino** ejus loci, altera verò **ærario** **publico** proveniat; exceptis dictarum **Terrarum** **Prussiæ** **Consiliariis** nostris, sive **equestribus**, sive **civilis** sint **Ordinis**.

At cum frustra **Sententiæ** ferantur, nisi **legitimæ** **executioni** demandentur, **Volumus** & **irrefragabili** **Constitutione** sancimus, ut deinceps unusquisque, cujusvis conditionis aut eminentiæ fuerit, rei judicatæ sine omni contradictione, cum effectu pareat & obsequatur; Alioqui locorum **Palatini**, nullo alio mandato expectato, legitimam executionem faciant, adjuncto sibi ubi, **Causæ** conditio id postulaverit, **Capitano** & **Nobilibus** illius districtus, aut etiam, si necessitas exegerit, omnibus & singulis **Vasallis** nostris, seu **Nobilibus** illius **Palatinatus**, quos ad assistendum illi sub **Iurisjurandi** debito, & amissione feudorum obligatos esse decernimus. Si verò majori potentia sit opus, **negocium** ad nos referri volumus ut opportunis rationis rebus provideamus.

Palatinos similiter ad hujusmodi **executiones** faciendas, **Iustitiamque** **oppressis** ministrandam, **Iurisjurandum** nobis præstitum adigat, quos etiam, si remissiores fuerint, **quingenta** **florenorum** **Hungaricalium** **pœna** **plecti** volumus, **Cujus** **multæ** **medietas** **parti**, cui **Iusticia** **denegata** est, altera verò **medietas** **Ærario** **publico** **Terrarum** **Prussiæ** cedat.

Ub

Ubi autem quis Executioni voluerit resistere, aut iam factam violare convictus fuerit. Poena banni sive proscriptionis, ac Bonorum confiscatione irremissibiliter puniatur; Ex quibus Bonis parti læsæ primùm fiat satis; quod reliquum fuerit, prædicto Fisco applicetur.

Statuimus Præterea, ut nullus Capitaneus, Nobilis, Civis aut quivis alius, cujuscunq; conditionis existat, personis, castris, domibus aut possessionibus alicujus ullam violentiam inferre, incursiones facere, in publicis stratis insidias ponere, præsumat: Super his convictus, juxta antiquum Plebiscitum Terræ Culmensis Capitali poena puniatur.

Et cum aliquis Nobilis decreto Publici Conventus, Iudicio Palatinorum aut Terrestris capitur, quod sub certis poenis in potestatem aut carcerem Civilem non tradatur, sed in manus Palatinorum. Si quis autem in Civitate, ubi nulla Arx est, capitur, & autoritate Conventus, Palatini aut Iudicii in carcerem Civilem conjicitur, in potestate eorundem, & non Civitatis permaneat; Fidejussoria autem cautione à carcere hujusmodi liberetur, nisi Causa fuerit Criminalis.

Et ut sub poena viginti florenorum Hungaricalium, quorum medietas Palatino, altera parti læsæ cedat, absq; ulla remissione persolvenda, Nobiles & eorum subditi, autoritate seu potestate Civili, non capiantur detineantur aut arestentur. Nec Nobiles autoritate propria capiant aut detineant Cives vel eorum subditos, sed unusquisq; coram Iudice suo ordinario conveniatur, & Iusticiam requirat, nisi in Casibus recentibus & Actionibus Criminalibus, prout pax perpetua disponit, statuens, quod delinquens in loco delicti deprehensus, & contrahens de contractu recenti in loco contractus poterit conveniri.

Præter-

Ub

Præterea, ne in fluminibus Terrarum nostrarum Prussiae ab antiquo navigabilibus quibuscunq; obstacula fiant, ut tam piscibus quàm navibus & lignis liber transitus permittatur; Bonis ac luribus nostris Regalibus & quorumcunq; Privilegiis antiquis, & præscripta consuetudine, salvis.

Nobilibus autem, qui habent Privilegium piscandi in lacubus nostris Regiis, aut testibus fide dignis probare possunt, se fuisse in possessione piscandi, aut quorum limites aut ager stagnis nostris Regiis adjacet, his quidem piscatio permitti debet, sed parvis retibus duntaxat, ad usum & mensam eorum propriam, non autem ad vendendum, Ea tamen conditione, ut retia castrensia in hyeme primos habeant tractus, & quòd tempore, quando pisces, qui Germanicè *Bressen* (Polonicè *Kliescz*) vocantur, semen aut foetum emittunt, nulli liberum sit in lacubus nostris Regiis piscari, ne hujusmodi piscium foetura in augmentando impediatur, Sed nolumus per hunc Articulum Tenentariis Bonorum nostrorum Regalium aliquod præjudicium generari, aut ipsis, seu quibuslibet aliis proprios lacus habentibus, vim aliquam inferri, quòminus juribus suis & antiquis Privilegiis uti possent.

Et præterea, ut Ecclesiastici Bona terrestria Ecclesiis ascribenda & approprianda sive incorporanda, absq; speciali consensu nostro amodò non nisi à suis Vasallis emant, ne obsequia nobis ex ipsis debita intereant; Pro se verò privatim illa emere possunt, Quæ si in vita sua non alienaverit, aut cuiquam non donaverint, ad eorum propinquos & consanguineos devolvantur.

Civibus Bona Terrestria, & Nobilibus Civilia Bona liberum sit deinceps emere, Ita tamen, quòd ad paria onere utrinq; feren-

ferenda sint obligati, Quòd scilicet Cives, ratione Bonorum Terrestrium, omnia Nobilitatis onera, & Nobiles, ratione Civilium Bonorum, omnia Civilia onera, æquis passibus ferant.

Nec amodò liceat rusticis feras in nemoribus venari, nec laqueos in sylvis & agris ponere, canes aut retia venatoria habere: Alioqui in potestate dominorum sit bombardas, canes, & retia hujusmodi auferre, & pro qualitate excessus mandatum prævaricantes in decem marcis Domino fundi applicandis toties quoties punire. Exceptis fossis pro Luporum captura, quas, sine tamen cujusvis præjudicio, quilibet cum consensu dominorum suorum habere potest.

Simili modo nec Palatini, Capitanei aut Nobiles, alter in alterius fundo, absq; voluntate Domini fundi, venari, nec in sylvis feras domare aut cicurare debet, quod Klupffen vocant, sub amissione rerum, equorum & curruum.

Bombardis autem nemo omninò nec in propriis nec in alienis sylvis, sub pœna Centum florenorum Hungaricalium, irremissibiliter solvendorum, amodò utatur; cujus mulctæ medietas nobis, altera Ærario publico Terrarum Prussiæ, prove-
niat.

Et item, ut Palatini & Capitanei, quisq; in suo Palatinatu & Capitaneatu diligenter fines Terrarum observent, ne prædones & grassatores ingrediendo & egrediendo impunè grassentur.

Et præterea, ne rustici cum bombardis, cuspidibus, lanceis, gladiis, aut similibus armis, publicè aut privatim incedant, eaq; deferant, nisi ad venationem, aut publicam pacem tuendam, à Dominis & Potestatibus suis evocati fuerint: Sculteris etiam exceptis, quibus ob publicam functionem armatis esse liceat.

H Ex quo

Ex quo etiam multorum querimoniis accepimus, quosdam Officialium nostrorum, præsertim Tucholienses, prætextu Mandati prohibitori de invectione Sali, peregrini in Poloniam, innocentibus, antequam finibus Terræ appropinquent, Salem adire, Quod quia ipiquum est, sub gravi indignatione nostra prohibemus, ne de cætero cuiquam adimatur, nisi ultra fines transgresso.

Nobiles præterea districtus Schlochoviensis, instar rusticorum, ut ligna ad Arcem ducant, aut alia servitia rusticalia faciant, cogi nolumus, Sed antiquam consuetudinem servandum esse decernimus.

Cum etiam Mercatores, & præsertim peregrini sive exotici homines, in Nobilitatis ac Civitatū injuriam, pelles, frumenta, humulum, ceram linum, & alia mercium genera, in villis ac pagis, clām & publicè coëmere & negotiationes illicitas exercere soleant, autoritate nostra Regia firmiter prohibemus, ne id de cætero fiat, Statuentes, ut deinceps Subditi Dominorum, merces & res suas vendibiles in Civitates juxta veterem consuetudinem ducant, & in foro publico venales exhibeant; legitima tamen Dominorum suorum, cum pellibus ferarum & bestiolarum sylvestrium, ratione habita; Alioqui Emptoribus equos & currus, Venditoribus autem res venditas a Præfectis nostris adimi & confiscari volumus.

Mandamus insuper, & ita omninò habere volumus, ut Palatini debitores decimarum aratralium, & quorumvis Ecclesiasticorum proventuum Censuras contumaciter sustinentes ad hujusmodi debitorum solutionem remediis opportunis compellant, ne Ecclesiastici proventibus suis fraudentur.

Ea itaq; omnia & singula superius descripta, quæ vel veterum

rum
vel no
esse
gillur
quinu
ma,
mo o

SIG
va
versi
num
dinib
plicat
tias,
Terra
omni
EJ
Terra
sump
tres
Opp
ita
rum

rum Privilegiorum rationem continent, firma & fixa, ut prius vel noviter ad publicum commodum inventa, rata & perpetua esse volumus. Harum serie literarum, quibus & manum & sigillum nostrum apponere curavimus. Datum Cracoviæ feria quinta post festum Nativitatis Beatissimæ Virginis Mariæ proxima, Anno ejusdem partus Milesimo, Quingentesimò, trigésimo octavo, Regni verò nostri Anno trigésimo secundo.

SIGISMUNDVS REX ꝑꝑ.

Privilegium
DN. SIGISMUNDI REGIS,
De instantiis (quas vocant) in
Judiciis Terrarum Prussię
observandis,

SIGISMUNDUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussię ac Masovia &c. Dominus & Heres, Universis & singulis, in quorum manus hæc nostra litera pervenerint, plenum testatumq; facimus, Quod cum & à Consiliariis, & à reliquis Ordinibus Terrarum nostrarum Prussię, una omnium voce fuisset nobis supplicatum, ut tres tantum, non quatuor, esse vellemus Judiciorum Instantias, ita ut à secunda instantia rectè ad nos, non autem ad Consiliarios Terrarum nostrarum Prussię fieret Appellatio: Nos tantum esse ea in re omnium Ordinū consensum videntes, atq; illud unà considerantes, quod & Juris ordini magis congruit, & cum ipsis litigantibus, tum Consiliariis Terrarum nostrarum Prussię minus est onerosum futurum, quorum illi sumptu inutili, hi verò supervacaneo labore & molestia liberabuntur, si tres tantum Judiciorum Instantiæ observentur: Judicia Civitatum & Oppidorum nostrorum Prussię in hunc ordinem redigenda putavimus, ita ut præsentibus redigimus. Majoribus in Civitatibus Terrarū nostrarum Prussię apud Judiciū Scabinorum primam esse volumus Instanti-

am, à quo ad Senatum, Senatu rectà ad Tribunal nostrum Regium...
 Appellationem fieri. In Minoribus verò Civitatibus prima ut sit
 Instantia apud Iudicium Civile, à quo, si litis aestimatio non excedat,
 precum aut valorem quinquaginta marcarum Prutenicalium levis
 monetae possit fieri Appellatio ad Capitaneos & praefectos locorum &
 ibi fiat secunda Instantia; à quibus, cui visum erit, liceat appellare ad
 tribunal nostrum Regium. Ubi verò valorem quinquaginta marca-
 rum excefferit, fiat Appellatio à Iudicio Civili ad Consiliarios Terra-
 rum nostrarum Prussiae, ut apud eos tunc secunda sit Instantia, à quibus
 rectà ad Regium Tribunal nostrum appelletur. Quod autem atti-
 net ad Iudicia Terrestria, maneat & servetur per omnia, ut est in Con-
 stitutionibus expressum. Hunc nos Appellationum ordinem invio-
 late ab omnibus in Majoribus & Minoribus Civitatibus Terrarum no-
 strarum Prussiae volumus observari, & mandamus, tertiam Instantiam
 apud Nos & non alibi esse debere praesentibus decernentes. Harum,
 quibus Sigillum nostrum est appensum, testimonio Literarum. Da-
 tum Cracoviae feria quarta in vigilia S. Matthaei Apostoli & Evange-
 listae, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, quadragesimo secundo;
 Regni verò nostri Anno trigesimo sexto.

SIGISMUNDUS REX Aps;

Legatio

D. SIGISMUNDI REGIS,

ad Ordines Terrarum Prussiae, quia perspicuum est,
 eosdem Ordines, licet unum sint cum Regno Corpus, diversa tamen ha-
 bere Jura, & ad auxilia contra quosvis hostium impetus ferenda
 non esse astrictos; Regiam quoque Majestatem Juribus

Terrarum Prussiae nihil detractum cupere,

Anno DOMINI,

L. D. XLII.

Salu

Salute dicta & Gratia Regia in hanc sententiam Orator noster
 verba faciet. Deliberatum erat Sacrae Majestati Regiae.
 quandoquidem non sine gravi animi sui molestie toties id fru-
 strà egit, non amplius instare atque urgere, ut pro officio suo
 Dom. Vestrae Terrarum harum Prussiae rationibus consulere, quas
 impediri pro nonnullis intelligebat. Nam neq; personae
 dignitatisq; suae id esse putavit incassum ea tentari, quae tot mis-
 sis nunciis, tot tam accuratis horationibus & modo non obte-
 stationibus obtineri haecenus non potuerunt. Cum tamen
 non suae privatae utilitati, sed Reipublicae Terrarum istarum com-
 modo, periculosissimis temporibus his, pro boni Regis veri que
 patriae parentis officio, prospectum voluerit, facile conicere pos-
 sunt Dom. Vestrae, quandoquidem tot jam legationibus nihila-
 liud postulatum est per S. Majestatem Regiam à Dom. Vestris,
 quam ut suam ipsorum & charissimorum pignorum, conjugumq;
 suarum salutis curam susciperent, ut fortunas suas salvas vel-
 lent, ut tuendae & defendendae patriae suae rationem aliquam ini-
 rent, quo ferendum illi animo fuerit, nihil se tantopere instando
 atq; urgendo proficere potuisse; poterat certe offensus animus
 eorum curam abjicere, quos ipsos sui curam priores abjecisse, suae-
 que postulationis & paternae admonitionis tam exiguum habuisse
 rationem videbat. Sed quo est paterno erga suos animo, quaq;
 est senili prudentia, etiam si erratum ab his graviter videbat, quos
 librorum loco charos habet, non ideo tamen suum ab illis ani-
 mum prorsus alienandum, neq; curam eorum post habendam
 existimavit; Me ad Dom. Vestras misit, ut, qui oculatus fui testis
 eorum, quae proximo superiore Autumno ad Budam gesta sunt,
 qui modo non ipse interfui miserandae cladi illi, quam à Turcis eo
 tempore Respub. Christiana majorem accepit, quam ut fando

explicari queat, verbis Majestatis ejus Do. Vestras admonerem,
 ut animo secum diligenter reputarent, quantum in periculum
 non modò Ungaria & Germania, verum etiam inclytum Poloniæ
 Regnum & Terræ istæ Prussiæ universæ ex hac tanta Christiani e-
 xercitus strage sint adductæ. Si fuit aliquando, nunc hora est ma-
 ximè, nos de somno surgere: Approinquavit enim ille, qui tan-
 quam Leo circumiens quærit, quem devoret. Nullum sibi qui-
 dem indictum à quoquam & denunciatum bellum habet S. Mtās
 Regia, quæ experientia magistra didicit, nihil esse pace utilius, cu-
 jus nomen dulce, res est ipsa cum primis salutaris. Semper itaq;
 Mtās ejus à turbulentis consiliis abhorruit, neq; irritandum atq;
 armis laceffendum quenquam putavit, etiamsi laceffita neq; ani-
 mum neq; vires sibi deesse ostēdit, Christo conatus ejus adjuvan-
 te, ad vim cujusvis propulsandam, Ne nunc quidem alio est ani-
 mo, quin potius in veteri more institutoq; suo perseverare statuit;
 sed ea videt esse tempora, quibus majora, quam unquam antea,
 Regno ditionibusq; Majestatis ejus in impendent pericula. Quare
 provocare ipsa neminem decrevit, sed pro idendum esse nihilo-
 minus dubiis temporibus his censet, si quæ nec opinato vis alicun-
 de major existat, quemadmodum ea propelli queat. Intelligit S.
 Mtās Regia, quæ sua sit, quæ hostium potentia, suis ipsa viribus
 non esse fidendum prospicit, sed Christi solius gratiæ & misericor-
 diæ, qui vult nihilominus, si adjuvari à se velimus, ut & ipsi manus
 admoveamus: In hoc itaq; spe omni & fiducia collocata, non in
 curribus, non in equis, sed in solo nomine Domini nostri JESU
 CHRISTI, persuadet sibi S. Mtās. Regia, si suorum omnium vi-
 res conjunctas habeat, etiamsi nulla adsint externe auxilia, posse
 se tamē, Christo Duce, quamlibet magnam hostium vim propul-
 sere; Sed si solius Regni copias id fieri posse credat, metuit, ne ten-
 tare

tare
 ajun
 u
 jore
 rere
 neq
 suas
 dix
 cels
 qua
 peri
 que
 reli
 tion
 adju
 ctan
 & p
 Rei
 Nos
 tum
 Jur
 me
 hos
 qua
 om
 qnā
 Jura
 libe
 tim

tare Dominum videatur Quamobrem in hoc studium toto (quod
 ajunt) pectore incumbit, ut non modò Regni, verùm etiam omni-
 um Terrarum ditionumq; suarum vires, contra vim aliquam ma-
 jorem, conjunctis habere queat, A qua ratione cùm non abhor-
 rere videatur Magni Ducatus Lithvaniz, qui tamen ad Regnum
 nequaquam pertinet, quantò magis æquum est, eandem ad rem
 suas Do. Vestras voluntates inclinare, quæ etiam si Jura haecant
 dixeris, idem tamen certè cum Regno corpus sunt? Nihil est ne-
 cessè repetere eadem, quæ antea quoq; dicta sunt Do. Vestris, &
 quæ ipsæ pro sua prudentia facilè perspiciunt, quàm facile sit dis-
 persos vincere, quàm difficile in unum omnes congregatos. Si,
 quod Deus omen avertat, aliquid de Regno actum esset, quæ spes
 reliqua Terris his esse posset? Hoc itaq; providendum est omni ra-
 tione, ut totum Regni Corpus, si quæ vis major sit, ei se opponat,
 adjunctis etiam eorum auxiliis, qui etsi ad Regni Corpus non spe-
 ctant, eidem tamen Domino subsunt. Nihil est, quòd hic Legum
 & patriarum Constitutionum fiat mentio, quæ cùm ad utilitatem
 Reipub. latæ sint ad interitum ejus uti eis velle rationis non est.
 Non hoc postulat Sacra Mtas Regia, ut ad quemvis hostium impe-
 tum suas Do. Vestræ cum Regno vires conjungant: nihil illa de
 Juribus Terræ hujus detractum cupit: Sed si usus veniat, quod ta-
 mē prohibere Divina misericordia dignetur, ut potentior aliquis
 hostis ingrat. Tum verò postulat Sacra Majestas Regia, ut tan-
 quam ad commune incendium restringendum, communibus
 omnium viribus succuratur, Ne si de Legum literis disputare,
 quàm armis libertatem nostram tueri maluerimus, non modò
 Jura nobis nostra eripiantur, sed nos etiam ipsi unà, & conjuges
 liberiq; nostri, partim vita fortunisq; omnibus everramur, par-
 tim in duram servitutem captivi ducamur, Quæ omnia gratia
 lu^a

sua & misericordia procul à nobis Deus avertete dignetur. Admoneat Dom. Vestras infelicitis Ungariæ casus, quæ, si conjunctis omnium viribus hostili potentia restitisset, nondum fortassis ad hanc calamitatem pervenisset, quam sine lachrymis nemo commemorare potest. Hoc unà secum reputent Do. vestræ, quæ fides Regi & Domino debeat, quàm id indecorum, quàm parum honestum nobis futurum esset, quàm à Nobilitate Virtuteq; nostra prorsus alienum. Regem & Dominum nostrum, de nobis benè merentem, de Regno, deq; fortunis suis omnibus dimicantem deserere, neque ei periclitanti omni ope nostra adesse. Non est, quòd Do. Vestræ in id tempus consultationem hac de re rejiciant, quo armis potius, quàm consilio, opus futurum esset. Tempori providendum est, si & Regem nostrum & nos ipsos salvos esse volumus. Nam & hæc ipsa ætas, quæ instat, quid allatura sit, quis est qui certò scire queat? Non modò Serenisf. Ro. Regi, sed & fratri ejus Imperatoriæ Majestati, graviter his temporibus fortuna est adversata, quæ non minorem, quàm ipse Serenissimus Ro. Rex, cladem accepisse cerrò nunciatur, qua ex re dubium non est quin creverint animi communi Christiani nominis hosti. Omnia itaq; formidat S. Mtās Regia, ac tempori prospiciendum suis esse putat. Quapropter in his ipsis Comitibus constituent jam tandem Do. Vestræ, quibus copiis adesse Regno possint, si quis hostium fiat validior in petus: Ac, ne desint bellorum nervi, certam etiam pecuniam contribuendam decernant, qua conduci miles queat, si qua id necessitas postulet.

Hæc sunt, de quibus agere me cum Do. Vestris S. Mtās Regia misit, quæ cùm ejus generis sint, ut ad salutem earum tuendam, ad fortunas conservandas pertineant, etiam atq; etiam pro paterno animo suo Do. vestras horratur S. Mtās Regia, ne usq; adeò

Rei.

Reip
gum
Ma
quid
tem

giam
ut ra
nibu
sit, fil
ditis
me n
de re
com
seccu

Oro
runt
tas, &
tas

IN
stia
coru

Reipub. suæ commodorum, neve suæ ipsius & librorum conjugumq; suarum salutis oblivisci velint, ut salubris his monitis S. Majestatis R. obtemperandum non putent; Meminerit potius, quid Principi suo, quid patriæ suæ debeant, atq; ad illius utilitatem consilia sua omnia dirigant.

Quoniam verò allatæ sunt non pridem literæ ad S. Mtē Regiam, à Serenissima Da. Maria Hungariæ Regina, quibus postulat ut ratio inveniatur, qua per Sereniss. Dom. Daniæ Regem hominibusejus ultro citroq; tutò navigare liceat, Quod nisi curatum sit, sibi necesse fore, ut aliorum Principum, ita nostris quoq; Subditis navigatione interdiceret. Harum literarum exemplum ad me missum Do. vestris profero, ut posteaquam legerint, quid ea de re consilii capiendum sit, S. Majestati Regiæ significent; quò commodis harum Terrarum prospiciatur, ut libera omnibus & secura sit navigatio, &c.

*Samuel Episcopus Plocen.
& Vice-Cancell. ss.*

Ad

DN. SIGISMUNDUM REGEM,

Ordinum Terrarum Prusiæ missa Legatio, qua petierunt, ut Privilegiorum literas, progenitorum fide, virtute & sanguine paratas, & ab ipsis fide conscientia non pejore hætenus possessas, ratas inviolatasq; conservaret; Terrarum tum temporis Præside vigilantissimo Reverendissimo Dom. Tidemann Gifio Episcop Varmien.

Anno D O M I M I,
M. D. XLVIII.

IN magna perturbatione Anno superiore, Serenissimus REX, constituti S. Majestatis V. subditi Consilarii Terrarum Prusiæ, cum eorum Jura & Privilegia solito acrius oppugnarentur, collato consilio

cum

cū ceteris illorum Terrarum Statibus, nos ex singulis quibusq; Ordinibus delectos ad Sereniss. Majestat. V. designaverant Oratores. Quoniam verò ejusmodi videbatur esse causa, quæ Majest. Regiæ animū perplexiorem reddere posset, si sine mediatore commodo apud ipsam ageretur, censuerunt prius Legationis nostræ rationes omnes S. Majestatis V. Filio, Regi & Domino nostro clementissimo, ad quem totius negotii pondus perventurum erat, exponendas esse.

Missi igitur in Lithvaniæ Ducatum, cuncta ad ejus Mtē retulimus quæ apud S. Mtē. V. agenda nobis essent, quorum omnium exempla atq; ipsam instructam Legationem cū non ignoremus ad Majestatem V. transmissam fuisse, nolumus nunc iterata illorum recensione auribus Majest. V. duplicato tædio esse molestiores. Ne tamen fides desit relatis, ipsum Legationis autographum V. Majestati, quandocunq; jussu erit, exhibere parati sumus: Interim alterum ipsius exemplum, per opportunitatem coram Majestate, V. recitandum, offerimus, humiliter eam precantes, dignetur hac non certandi studio, sed supplici & sincera fide, ne citra necessitatem proposita, in benigniorem partem interpretari, ac pio, ut solet affectu in animum admittere.

Quoniam verò nobis & fratribus nostris plus præsidii est in naturali illa clementia & æquitate Majestatis V. quàm incontentiosa verborum & argumentorum explicatione, ipsas Privilegiorum literas, quibus nitimur, publica fide exceptas, reponimus & prosternimus ad pedes Majestatis V. cui potestas est vel conculcare illas, si id commeriti sumus, vel rata inviolataq; conservare ea, quæ solenni pactorum fœdere recepta sanctè, ac non solum clarissimæ memoriæ CASIMIRI Regis parentis, sed ipsius quoq; Majestatis V. & plurimorum procerum, hujus Regni Senatorum, quorum nepotes & cognati adhuc supersunt, sigillis & sponsionibus stabilita esse, hæc, quæ hic coram Majestate V. in prospectu jacent, clarissimè testantur. Quæ omnia progenitorum nostrorum fide, virtute

& san-

Et sanguine parta, cum à nobis posteris fide Et conscientia non pejore sub
 Mtis vestra tutela hætenus possideantur, Nos nomine dictorum Statuū
 ac omnium Majestatis V. subditorum, Terras Prusie incolentium, tam
 Spiritualium quàm Secularium, tam adultorum quàm à maternis ube-
 ribus pendentium, quorum omnium una libertatis agitur causa, una
 concussionis manet asperitas, ad pedes S. Majestatis V. humiliter provo-
 luti, per adorandam gloriam divinæ Majestatis, sub cujus conspectu acta
 Et gesta sunt hæc omnia, per Domini nostri Jesu Christi preciosum pro
 nobis effusum sanguinem redemptionis, istorum nostrorum fœderum con-
 scium per venerandum nomen Et honorem Divi CASIMIRI genito-
 ris Majestatis V. qui omnium illorum fuit dux, præses Et author, per ipsi-
 us quoq; Majestatis V. regalem hunc thronum, Et sacrum Regni Diade-
 ma, sub cujus protectione hætenus sustentati utcunq; respiramus, per
 deniq; altissimam illam Majorum nostrorum fidem, qua se Et salutem su-
 am, conjuges Et liberos, fortunas Et facultates suas omnes Divo parenti
 Majestatis V. Et inclyto huic Regno ultrò crediderunt, Oramus Et hu-
 militer obsecramus Mtē vestram ejusq; pietatem ac Orbi celebrem fi-
 dem obtestamur, ne sinat hanc gloriosam senectutem dejici à conscia ser-
 vata semper justiciā erga omnes, ac à præconio illo Regalis constantiæ Et
 moderationis, quo totius Orbis Monarchas hætenus antecellit, Nec per-
 mittat, nos totb spiritu Et anima sibi subjectos deturbari à libertate illa,
 quam à Majestate V. Et ejus Divo parente acceptam, hæreditariam
 in nos patres nostri transfuderunt, Qua præter commeritum privari,
 non potest nobis vitæ Et facultatum destitutione esse minus acerbum.

Commoniti autem usu Et experientia in victa clementiæ Et equita-
 tis Majestatis vestræ, firmasumus spe, Majorum nostrorum fidem Et
 merita, ac in nos propagatam fidelitatem apud ipsam Majestatem ve-
 stram digna haberi æstimatione, ac propterea nos Et dictos Status sub
 gratia Et protectione ejus ab hac infestatione deinceps fore tutos restau-

ratis, his quæ hæcenus ab integritate sunt cōvulsa, quod devotissimè iterum supplicamus. Provocabit hac benignitate M^{as} V. animos subditorum ad flagrantiora fidei & devotionis obsequia, ac sibi Serenissimoq; Filio suo laudem hanc conservatæ Justitiæ apud posteros indicibilem & sempiternam constituet. Non dubitamus Serenissimæ Rex, Sacra M^{as} Vestra dignabitur nostris his humillimis nec in honestis, imò & necessariis supplicationibus gratiosam aurem præbere, nosq; clementer exauditos, ac sibi devotissimè commendatos, ad fratres nostros latos nuncios remittere.

SUPPLICATIO EORUNDEM LEGATORUM, OBLATA REGIÆ MAJESTATI DIE XXIII. JANUARIJ.

Serenissime Rex, dignabitur M^{as} Vestra in memoriam revocare, nos nuper nomine omnium Statu. in Terrarum Præfixæ ad pedes Majest. Vestræ provolutos non aliud petisse quam proprium Regiæ Celsitudinis officium, ut Jura & Privilegia nostra, quorum exempla ad pedes Majestatis V. collavimus, nobis integra fide servarentur, Ea sanè Privilegia, quæ ob excellentissima Majorum nostrorum merita à Serenissimis Poloniæ Regibus concessa, nobis posteris hæredita in successione sunt per manus tradita. Quæ quamvis in collatione Dignitatum, Officiorum & Præfecturam nominis q; fuerint cum injuria nostrorum interrupta, tamen à Majest. Vestra Thorunij nuper fuerunt in plurimum Regni Senatorum Præsentia reintegrata & innovata, multis subscutis promissis Regio Sigillo & manu firmatis, de non admittendo deinceps similium eruptionum eventus. Id verè quem in modum sit nobis conservatum (quod multo gemitu referimus) præteritum temporum casus ostendit, quo non solum conatum & studia adversariorum in occupandis nostris Juribus acerrima, sed etiam ipsos jam occupatores nobis insultantes oculis cernimus. Ad quas reprimendas & tollendas injurias si non moverint animum Majestatis V. supplices preces nostræ, tam religiosæ obtestationes divini nominis ac passionis Domini nostri Jesu Christi, non habemus in mundo reliquum aliquid præsidij aut intercessio.

cessionis; his nobis adversantibus, qui votorum nostrorum ad stipulatores merito esse deberent. Revertimur igitur ad unicum illud remedium supplicationis nostræ, per ipsius D. nostri Jesu Christi Sacratissimam mortem, unicum hoc petentes, quod toties repetere coram Majest. Vestra pudor nos cohibet, ac hoc ipsum etiam pro nostra fidelium Consiliariorum fide consulentes, ut cuique iura sua salva maneant. Quæ cum sit actionum nostrarum summa, obsecramus, ne diutius nos M^{tas} vestra in hac ambiguitate sustineat, sed petentibus nobis respondere dignetur, volet annon volet Privilegia nostra integra nobis conservare & manutenere, simulq; nobis integra restituere, quæ contra Privilegia nostra sunt alienata ac scripto a quo hanc suæ voluntatis declarationem nobis attestari, ut de actis nostris & hujus Legationis nostræ successu fidem fratribus nostris facere liceat, ac omnibus Majestatis Vestræ subditis referre, quæ ipsis restet libertatis spes & conditio. Non enim Sereniss. Rex, propterea huc missi sumus, ut de Statu & Libertatibus nostris iudicio contendimus, quocumque; minimè verò, ut eorum subeamus cognitionem, quorum superioritatem non agnoscimus, sed quorundam ex illis adversitate experimur. Negotium nobis cum nemine est, nisi cum S. Maestate V. quæ ut pacta & conventiona ac toties promissa servet, divino & humano jure nobis est obligata. Non partes nostras exegimus humilitatis & supplicitatis debitæ, nec spem deponimus, quin S. M^{tas} V. justitiæ rationibus devicta, ea, quæ a nostris Privilegiis, maxime in Castrotum & Præfecturarum alienatione hætenus sunt avulsa, nobis hic presentibus restaurare dignabitur, ratione aliqua reperta, qua his Dominis, qui inscriptiones novas utcumq; super his obtinuerunt, pro præstitis servitiis compensatio aliqua contra nostram injuriam fieri possit: Interim etiam proviso, ut Generosus Dominus à Baysen Castellanus Elbingen ob insignia merita pro genitorum suorum liberè fruatur Inscriptionibus, quas super Castro Mewen. a M^{te} V. obtinet, ante quarum exitum deturbare illum Dominus Palatinus Ploccen. conatus est, de qua inconcessa licentia ex Terris Prussii pleriq; evacuari ad nos scripserunt; nec parum nos quoq; afflixit, quod hæc, nobis hic apud M^{tem}. V. ad ejus vocationem presentibus præter spem & opinionem admittuntur. Dignetur autem Sacra Majest. V. his omnibus rebus Regia benignitate prospicere, ne cum mœrore & pudore ad fratres nostros reversi, majorem etiam ipsis mœrorem afferamus, Accepturapro hac iustitiæ merito, præter divinæ gratiæ pensionem, etiam ejus afflicti nobisq; dolendæ valetudinis suæ optatum laxationem: A nobis ve-

rd consolatis subditis suis, quæ inde commoda sibi Serenissimoq; Filio suo proventura sint, pro sua incomparabili prudentia, ipsa æstimabit.

Ejusdem S. Matris V.

Subditi

*Legati omnium Statuum Terrar. Prusie unà cum
Equestris Ordinis & Civitat. Minor. Nunciis.*

LITERAE,

DN. SIGISMUNDI AUGUSTI REGIS,

Quibus se debitum Ius Iurandum præstitisse, & ita Serenissimi Parentes pro se datam fidem liberasse significat, & sollemniter caver, quòd post obitum Patris nemo Subditorum parere debeat, nisi prius ipsis omnia Jura & Privilegia tam publica quàm privata, & quasvis literas Libertates, & Immunitates, à Majoribus suis donatas, & à Serenissimo Parente adhuc donandas & constituendas, literis suis confirmaverit, & juxta continentiam & tenores earundem in debita executione posuerit.

SIGISMUNDVS AVGVSTVS Dei gratia Rex Polonia, Magnus Dux Lith. Svania, Rusie, Prusie, Masovia, &c. Dominus & Hares. Significamus testatum q. facimus universis & singulis cujuslibet Ordinis, Dignitatis atq; conditionis hominibus, Quum Consiliarii Regni nostri Polonia, singulari quadam propensione erga Serenissimum Parentem nostrum Dominum Dom. SIGISMUNDVM ejus nominis Primum Regem Polonia, & erga nos prosapiamq; nostram universam adducti, Anno ab hinc septimo nos Regem Polonia designarent, eidemq; Regno, obedientia & fidelitatis jurejurando nobis dato, nos inaugurarent, recepit eis pro nobis & spondidit, & literarum monumentis consignatis caruit idem Serenissimus Parens noster, quo volente & adjuvante hæc fiebant, minime teneri eos jurejurando suo, quod nobis præstitissent, nec imperio nostro parere debere, nisi nos ipsis vicissim juraremus, Nos omnia Jura, Privilegia, libertates, literas & immunitates justas & legitimas, ejusdem Regni nostri Ecclesiasticas & seculares, quibusvis Ordinibus & hominibus, nemine excepto, à Majoribus nostris Regibus Polonia, præsertim autem à Divo Casimiro antiquo, Ludovico, Vladislao Proavo, Vladisl. magno Patruo, Casimiro Avo Ioanne Alberto & Alexandro patruis, & Serenus. Sigismundo Primo Patre nostro donatas, omnino ratas habituros esse, servaturos & defensores, omniaq; inique ab eodem Regno ab alienata atq; distracta, a pro

viribus nobis nostris recuperaturos, & ad unionem Regni aggregaturos, nec imminuturos fines ejusdem Regni Polonia, sed aucturos potius prolaturos q̄ quoad poterimus, atq̄ id iurjurandum ut tum deniq; daremus, cum adultiore ætate atigissemus, hoc est, cum quirdecimum ætatis nostra annum egressi essemus. Terùm ea lege tamen, ut nihilominus universa ejusdem Regni Polonia potestas, imperium & jurisdictio penes Serenissimum Parentem nostrum esset, quoad is viveret. Id verò tempus præscriptum quum advenisset, juravimus publicè in summo templo in Arce Cracoviensi, quarta die Februarii anni præsentis, verbis conceptis ad Sancta Dei Evangelia, in eam sententiam, cujus supra meminimus, & Serenissimi Parentis nostri fidem pro nobis datam liberavimus. Ceterùm ut pactis illis & conditionibus, quibus ad nos Regnum delatum est, stemus, & ne idem illud Regnum nostrum ullis turpis atq; difficultatibus involveremus, memores primorum beneficiorum, officiiq; nostri, atq; benevolentia singularis erga nos omnium nostrorum Subditorum, recipimus, spondemus ac Regio nostro verbo pollicemur, Primum omnia nos, quacumq; juravimus, omnibus Subditis nostris Incolis Regni Polonia, cujuscumq; Ordinis & conditionis fuerint, absq; ulla controversia, servare, defendere, & exequi velle. Deinde, nihil nos imperi neq; jurisdictionis in eodem Regno, vivente Serenissimo Patre nostro nobis esse usurpaturos, neq; coacturos quenquam invitum & recusantem voluntati jussisq; nostris parere, Sed in ejusdem Sereniss. Parentis nostri potestate, quoad victurus est, omnia nosq; ipsos etiam futuros esse. Postremò, post obitum etiam, qui utinam serò contingat; Sereniss. Patris nostri, neminem prædictorum Subditorum nostrorum nobis parere debere, nisi prius ipsis universis omnia iura & Privilegia tam Regni nostri Polonia & ditionam ejus communia, quàm privatorum personarum aut locorum quorumcumq; privata & quasvis Libertates, Literas & Immunitates à supramemoratis Majoribus nostris donatas, quaq; deinceps adhuc à Serenissimo Patre nostro, quamdiu vivet, donabuntur & constituentur, literis nostris confirmaverimus, atq; juxta continentiam & tenores earundem in debita executione posuerimus: Quæ omnia libenter pro viribus nostris faciemus & exequemur, Quod ut certum firmumq; sit signo nostro, quo nunc utimur, literas hasce consignavimus, & manu nostra subscripsimus. Datum Cracovia sexta Februarii, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Trigesimo septimo.

Declaratio Juramenti

DN. SIGISMUDI AUGUSTI REGIS,

Regno Poloniæ præstiti; illud ad Terras quoq; Prussiæ pertinere illasq; cum sui. subditi, in illo esse comprehensas.

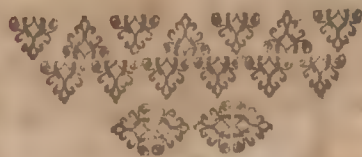
SIGIS.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei gratia Rex Poloniae, Magnus
Dux Lithvaniae, Russiae totiusque Prussiae, Masoviae &c. Do-
minus & Haeres, Significamus praesentibus literis quorum interest,
universis Quoniam in dubium vertitur, an Jus Jurandum nostrum,
quod Anno Millesimo, Quingentesimo, Trigesimo septimo so-
lenniter praestitimus, Status quoque & Subdito Terrarum nostrarum
Prussiae comprehendat, cum ad Status tantum Regni Poloniae vi-
deatur adstrictum, de aliis Dominiis ipsi Regno incorporatis nul-
la mentione facta: Nos pro liberatione fidei Divi Parentis nostri,
& securitate Terrarum nostrarum Prussiae, praesentibus declaram.
& interpretamur, hoc nostrum Juramentum, bona fide dicimus &
affirmamus, nostram intentionem & mentem, tunc cum Iuravi-
mus, fuisse, nec alio sensu a nobis intellectum esse, quam ut ipsum
Juramentum etiam ad Terras Prussiae pertineret, ipsaque Terrae
cum suis Subditis in illo essent comprehensae, uti & comprehen-
sos volumus & interpretamur. Harum testimonio literarum,
quibus Sigillum nostrum est impressum. Datum Piotrkoviae
pridie Epiphaniae Domini in Conventione Regni Generali, Anno
Domini Millesimo, Quingentesimo, Quadragesimo nono, Regni
nostri XIX.

*Samuel Episcopus Cracovien & R. P.
Cancellar. ffr.*

*Relatio Reveren. in Christo Patris
Domini Samuelis Episcopi Cracov.
& Regni Poloniae Cancellarii &c.*

F I N I S.

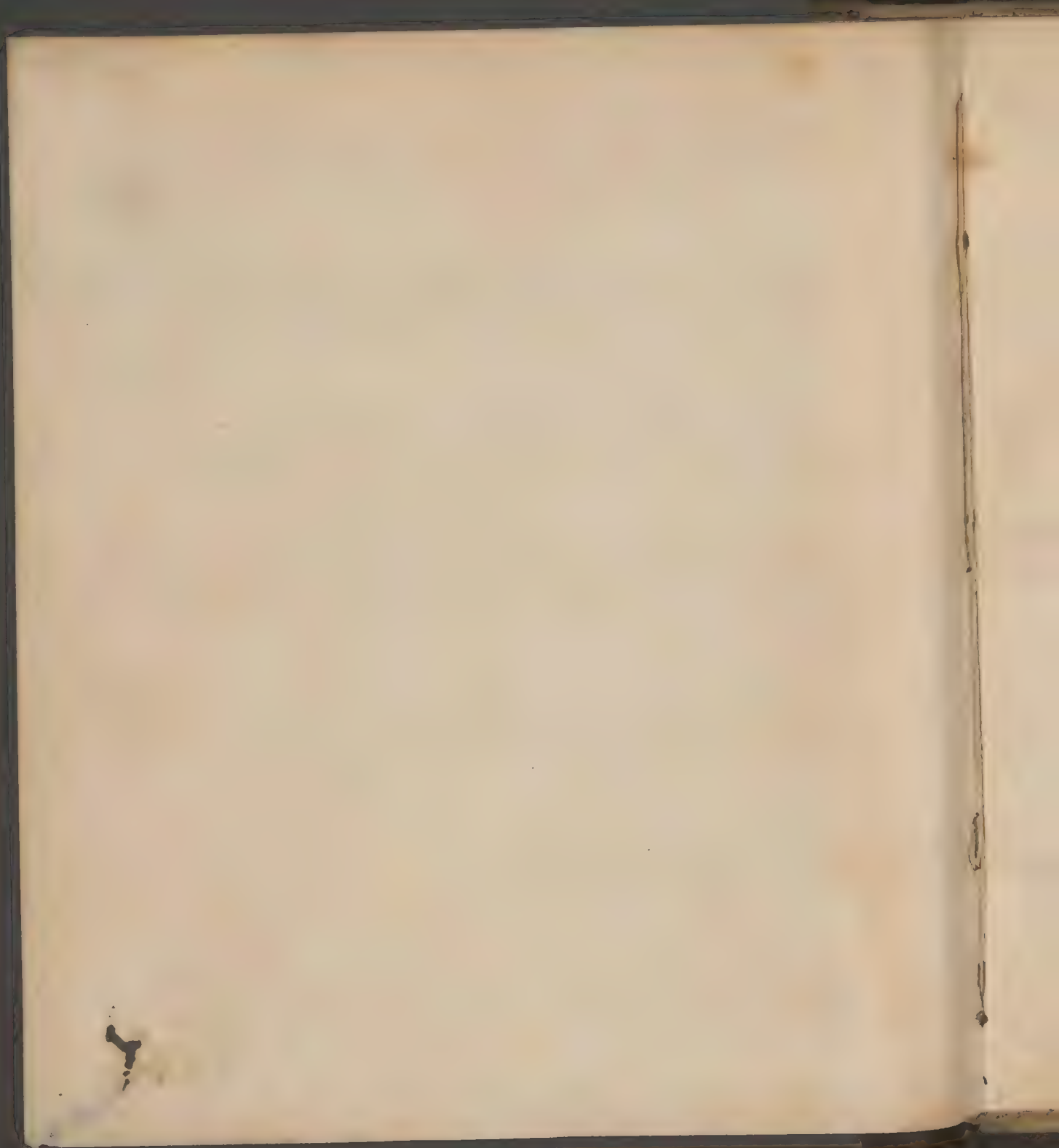

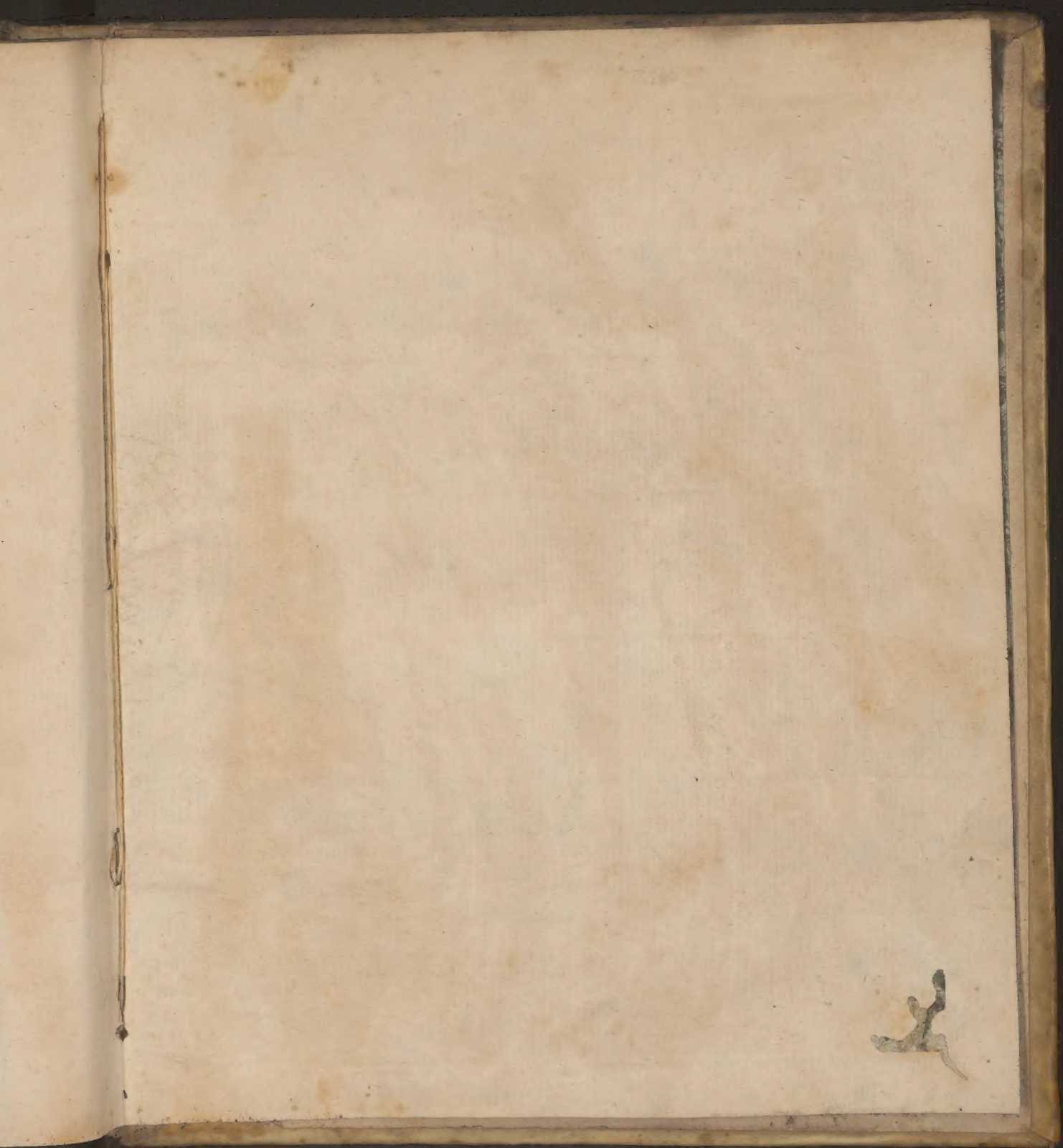
gnus
Do-
ereft,
stru,
o so-
trarū
æ vi-
s nul-
oftri,
aran.
us &
ravi-
pfum
Terræ
ehen-
rum,
kovia
Anno
Regni

1600.
h.c.

Biblioteka Jagiellońska
5010010903

